

**Universitat de les
Illes Balears**

Facultat d'Educació

Memòria del Treball de Fi de Grau

El teatre i l'expressió corporal a l'Educació Infantil. Una proposta per a la seva aplicació.

Margalida Galmés Santandreu

Grau d'Educació Infantil

Any acadèmic 2014-15

DNI de l'alumne: 41536852W

Treball tutelat per Jaume Cantallops Ramón
Departament de Pedagogia i Didàctiques Específiques

L'autor autoritza l'accés públic a aquest Treball de Fi de Grau.

Paraules clau del treball:

Expressió corporal, teatre, coneixement del propi cos, creativitat, llenguatge corporal, moviment, joc.

RESUM.

El Treball final de Grau que es presenta a continuació, pretén demostrar la importància que té l'expressió corporal a l'Educació Infantil i per tant la grandesa que tot docent conegui la metodologia adequada per poder dur a terme un procés d'ensenyament-aprenentatge de l'expressió corporal. Tenint en compte que el moviment és fonamental pel coneixement del propi cos, adquirir l'autoconcepte, reforçar l'autoestima, expressar els sentiments i emocions, així com també reconèixer les pròpies habilitats i limitacions.

En aquest cas, l'objectiu de la meva recerca serà descobrir com utilitzar el teatre com a eina per treballar l'expressió corporal a l'aula d'infantil. És a dir, intentaré demostrar com a través del teatre, de la creativitat i en forma de joc, l'infant utilitza el llenguatge corporal per expressar emocions, sentiments i accions. Utilitzaré un mètode teòric amb una aplicació pràctica per tal de reafirmar els fonaments teòrics adquirits.

El que pretenc aconseguir amb aquest treball és descobrir una manera lúdica per a que els infants a través del seu cos gaudeixin aprenent, i d'aquesta manera puguin adquirir nous aprenentatges en tots els àmbits del desenvolupament.

Paraules clau: expressió corporal, teatre, coneixement del propi cos, creativitat, llenguatge corporal, moviment, joc.

ABSTRACT

This final project focuses on the relevance of body expression in early childhood education and on the importance that every teacher knows the proper methodology that should be applied in the classroom. The movement is important for the knowledge of the body, acquiring self-confidence, expressing feelings and emotions and recognizing their own skills and limitations.

The aim of my research is to discover how to use theatre as an educational tool to work the body expression in early childhood education. I try to show that children use body language to express emotions, feelings and actions through theatre creativity and games. I am going to use a theoretical method with a practical application to confirm the acquired knowledge.

I want this project to be a fun way for children to discover their own body while learning to enjoy. Apart from acquiring new learning methods in all developing areas.

Key words: body expression, theatre, knowledge of the body, creativity, body language, movement, play.

ÍNDIX

Portada.....	1
Pàgina en blanc.....	2
Resum i Abstract.....	3
Index.....	4
1.Introducció.....	7
1.1.Presentació del contingut.....	7
1.2.Justificació.....	7
1.3.Estructura del treball.....	8
1.4.Metodologia.....	9
2. Fonamentació teòrica.....	11
2.1. Expressió corporal.....	11
2.1.1. Expressió corporal i el desenvolupament infantil.....	11
2.1.2 La importància de l'expressió corporal en l'Educació.....	12
2.1.3. L'expressió corporal a l'etapa d'Educació Infantil.....	13
2.1.4. Expressió corporal una manera de comunicar-se.....	15
2.2. El teatre i l'art a l'educació infantil.....	16
2.2.1. Dramatització i educació.....	18
2.2.2. El teatre integrat en la pedagogia.....	20
2.2.3. Teatre imatge: expressió corporal i dramatització.....	21
2.2.4. El mim.....	23
2.2.5. Teatre d'ombres.....	25
3. Aplicació pràctica.....	27

3.1. Context de centre.....	27
3.1.1. Característiques generals del centre.....	27
3.1.2 Característiques físiques.....	28
3.1.3. Context de població.....	29
3.2. Observacions realitzades al centre.....	29
3.3. Objectius generals.....	34
3.4. Contingut generals.....	34
3.5. Metodologia.....	37
3.6. Sessions.....	38
3.7. Instruments d'avaluació.....	44
3.8. Avaluació.....	45
4. Conclusió i Discussió.....	47
5. Referències bibliogràfiques.....	50
Annex.....	52

1.Introducció

1.1. Presentació del contingut

L'expressió corporal i el teatre són dues disciplines molt complexes i que tenen múltiples beneficis pel desenvolupament harmònic dels infants. Actualment s'està intentant canviar el sistema educatiu, per poder millorar el rendiment dels nostres alumnes. Des del meu punt de vista, incorporar l'expressió corporal i el teatre seria una bona manera de treballar aspectes que avui en dia estan oblidats a les aules del nostre país.

Tant l'expressió corporal com el teatre afavoreixen el desenvolupament integral dels infants de manera vivencial, treballant el propi cos, tenint en compte el sentiments, afavorint el llenguatge oral i corporal, així com també millorant les relacions interpersonals entre els infants. Per aquest motiu, dintre d'aquest treball proposo les següents qüestions: Són l'expressió corporal i el teatre una bona manera d'innovar i treballar noves maneres d'aprendre a l'educació infantil? Com es pot fer?

Partint d'aquestes qüestions, els objectius d'aquesta treball es centren en la investigació d'un marc teòric de referència respecte aquestes dues disciplines i d'una intervenció educativa basada en la incorporació de l'expressió corporal i el teatre al segon cicle d'Educació Infantil. Per tant, es pretén fer veure que hi ha altres maneres d'educar, deixant a l'infant que sigui lliure, expressi amb el seu cos i desenvolupi la seva creativitat.

Així doncs, la finalitat de la investigació consisteix en descobrir i investigar noves maneres d'innovar dins el sistema educatiu per poder donar als infants un aprenentatge significatiu on es donin oportunitats per desenvolupar la creativitat i el coneixement del propi cos.

1.2. Justificació

La nostra societat es troba en constant canvi i per aquest motiu l'educació ha de ser el motor amb el qual em de començar a canviar.

Actualment, ens trobem amb un sistema educatiu que intenta innovar però que deixa de banda aprenentatges tan importants com l'educació emocional, l'expressió corporal, el teatre, la creativitat...

Per aquest motiu, penso que el marc escolar és l'entorn idoni per contribuir, des d'un inici, a crear persones en tota la seva integritat. Així doncs, l'educació s'ha de basar en el desenvolupament integral de la persona amb la finalitat d'educar éssers segurs de si mateixos, capaços d'adaptar-se als canvis, de proposar-se nous reptes i de viure i convidaure en societat. Una educació que els ajudi a pensar de manera lliure, a expressar el seus sentiments i emocions, a ser creatius i a descobrir les possibilitats del seu propi cos.

Des del meu punt de vista, l'expressió corporal i el teatre haurien de ser dues disciplines presents en les aules des de la primera infància ja que tenen múltiples beneficis pel desenvolupament global dels infants. A més ambdues disciplines, també ajuden a fomentar la creativitat, expressar sentiments i emocions i conèixer el propi cos d'una manera profunda.

En definitiva, un dels fonaments del canvi de l'educació hauria de ser, centrar-nos més en l'infant i no tant amb els continguts que els hi hem d'ensenyar. Hi ha múltiples aprenentatges que avui dia encara no estan dintre dels aules que ens poden ajudar a millorar el nostre sistema educatiu i la nostra manera d'ensenyar.

1.3. Estructura del treball.

El present treball final de grau, s'estructura a partir de tres moments. Una primera part que consisteix en la recerca de la fonamentació teòrica en relació a l'expressió corporal i el teatre, tot tenint en compte sempre els beneficis que tenen per el desenvolupament integral dels infants. Dintre d'aquesta recerca també es troben possibles maneres de dur a terme la intervenció d'aquestes dues disciplines dins els centres educatius.

Una segona part, més pràctica dedicada a dur a terme unes sessions a un centre on es pot relacionar la part teòrica amb l'actuació dintre d'un centre educatiu.

Finalment, una tercera part, destinada a analitzar tot el contingut del treball i la intervenció duta a terme al centre per poder-ne extreure uns resultats i unes conclusions.

1.4. Metodologia.

La metodologia d'aquest treball consisteix en una part teòrica sobre l'expressió corporal i el teatre documentada a partir de llibres, articles, blocs i pàgines web relacionades amb els temes que es tractaran en aquest treball.

En primer lloc i referent a la part teòrica, he realitzat des d'un inici un procés de recerca de documents per la realització del treball. Per tenir una base fonamental de l'expressió corporal i escollir el tema del meu treball vaig recórrer a una sèrie de llibres especialitats en el tema. A partir d'aquests llibres, vaig decidir que el meu treball aniria destinat a fer una recerca sobre l'expressió corporal i el teatre a l'educació infantil, a més de dur a terme una proposta de pràctica a un centre educatiu.

A continuació, vaig començar buscant com a paraules claus "expressió corporal i teatre" però no van sorgir resultats. Per aquest motiu, vaig decidir buscar-ho per separat, utilitzant per una part "expressió corporal" i per l'altra "teatre". Vaig utilitzar els cercadors Mendeley, Google Academic i Dialnet. De tots els documents que he trobat, he seleccionat els més recents i també els que més es relacionaven amb el que jo pretenia treballar.

A més, també he utilitzat blocs i pàgines web relacionades amb els temes que es tracten en aquest treball. Buscant al google he trobat diferents blogs de mestres i professionals del món educatiu que m'han ajudat a complementar la informació que havia recollit a través dels documents.

Per finalitzar la meua recerca d'informació, vaig recórrer a la recerca de llibres que es centressin en l'aplicació pràctica del teatre i l'expressió corporal al segon cicle de segon infantil. Els llibres que vaig escollir em van donar les claus de com poder organitzar i programar les sessions que posteriorment duria a la pràctica en un centre.

Per altra banda, aquest treball també consta d'una part pràctica realitzada al CEIP Mestre Guillem Galmés de Sant Llorenç des Cardassar. El fet de ja haver realitzat el pràcticum de la carrera m'ha dut a fer una reflexió i a cercar un centre on poder dur a terme una sèrie de sessions relacionades amb el tema del meu treball de final de grau. La proximitat que tinc cap el centre i el fet de que durant la primera entrevista descobrí que segueixen una línia de ioga, Music together i psicomotricitat relacionant-ho amb l'expressió corporal em va acabar de convèncer i vaig decidir realitzar les sessions en aquest centre.

Abans de realitzar les sessions amb el grup – classe que m'havien assignat vaig veure una sessió de ioga, una de Music together i una de psicomotricitat. Observant la línia metodologia que segueixen vaig programar les meves sessions.

Pel que fa a les sessions d'observació, vaig utilitzar l'observació participant, una tècnica d'obtenció i anàlisi de dades en què l'investigador s'integra en l'espai i en el grup a observar, participant en major o menor grau de les activitats proposades i observant a fons aquesta situació. La finalitat d'aquest tipus d'observació és produir dades per un projecte d'investigació; l'investigador també observa des de fora d'escena, analitza la seva experiència personal viscuda com a participant ordinari per enriquir allò que observa des d'una postura de distanciament (doble rol de l'investigador).

A la vegada, també he utilitzat instruments com un registre sistemàtic del que es vist durant les sessions, així com també he utilitzat fotografies.

Finalment, al final del meu treball he fet una reflexió sobre el meu treball i he arribat a una sèrie de conclusions i discussions així com també unes propostes de futur de cara a les meves futures intervencions com a mestra relacionades amb el tema treballat.

2. Fonamentació teòrica

2.1. Expressió corporal.

L'expressió corporal com a disciplina educativa va ser formulada i elaborada per Patricia Stokoe, ballarina i pedagoga argentina en la dècada dels seixanta.

L'expressió corporal constitueix en si mateixa un llenguatge que aconsegueix la integració de les àrees físiques, afectives i intel·lectual.

Com deia Aguirre (2002), l'expressió corporal entesa com a moviments, gestos del cos, és un dels mitjans o potencialitats essencials de l'individu per transmetre les seves idees, sentiments, estats d'ànim, emocions, per representar la forma en què es percep i elabora la realitat, on es veuen mobilitzats tots els seus afectes així com també les seves cognicions.

L'expressió corporal ajuda al ser humà a desenvolupar el seu procés creatiu així com també la lliure expressió i comunicació. Tot això, s'aconsegueix a partir del coneixement del propi cos, del maneig de l'espai, dels materials i del enfortiment de l'autoconfiança de l'individu.

El principal objectiu de l'expressió corporal és respectar la singularitat de cada persona així com també i les diverses maneres d'aprendre. Aquesta objectiu ajuda a l'infant a desenvolupar la seva creativitat i el seu autoconeixement amb la finalitat d'enfortir l'autoestima i la sensibilitat, així com també la creativitat tot tenint en compte les possibilitats i limitacions de cada infant.

2.1.1. Expressió corporal i el desenvolupament infantil.

L'expressió corporal és el mitjà idoni per promoure el desenvolupament físic, intel·lectual, sensorial i emocional de l'infant.

Stokoe (1976) considera que la disciplina educativa que ella mateixa va formular i elaborar té múltiples beneficis per l'ésser humà en tota la seva integritat, tant de manera individual com col·lectiva tenint en compte els aspectes socio-emocionals, intel·lectuals i biològics.

En primer lloc, l'expressió corporal ajuda a desenvolupar la capacitat de l'infant d'actuar. El moviment és una qualitat fonamental pels nins i nines en edat escolar. A través del moviment, els infants descobreixen les possibilitats i els recursos que els hi dona el món que els envolta.

Una de les millors maneres per aprendre que tenen els infants és a través de l'experimentació directa amb el seu propi cos. D'aquesta manera, els infants aprenen a descobrir les seves pròpies habilitats i limitacions.

En segon lloc, aquesta disciplina educativa, ajuda als infants a produir i exterioritzar idees i sentiments depenent de les pròpies característiques de cadascú. Per tant, podem dir que l'expressió corporal també ajuda al desenvolupament individual i personal de cada infant, d'aquesta manera també treballam l'educació emocional.

En tercer lloc, l'expressió corporal respon als estímuls biològics de l'esser humà i ajuda al desenvolupament harmònic del cos amb relació a la salut, la postura, la respiració, la coordinació, el repòs i la motricitat que també ajudaran al l'aprenentatge de la lectoescriptura.

Al ser una disciplina que requereix d'experimentació directa reforça el coneixement del propi esquema corporal. També ajuda a desenvolupar la intel·ligència dels infants en quant a: la noció dels objectes i la seva posició en l'espai, elements de quantitat, nocions espais temporals, i relació dels objectes de l'entorn amb el propi cos l'infant.

L'expressió corporal també ajuda al desenvolupament socioemocional dels infants. Estimula el treball en grup, ajuda a consolidar l'autoestima, i fa que l'infant prengui consciència del seu propi cos i el dels altres.

En darrer lloc, aquesta disciplina també afavoreix el desenvolupament de la creativitat i la sensibilitat, ja que per treballar l'expressió corporal sempre es deixa que el propi infant sigui ell mateix, descobrint el propi cos, expressant les pròpies emocions i deixant-lo que desenvolupi la seva creativitat sense limitar-ho.

En definitiva, la finalitat de l'expressió corporal és ajudar a contribuir al desenvolupament integral de la persona, ja que el cos tradueix l'estat anímic, el sentiments i emocions en gestos, moviments o quietud del cos, amb missatges silenciosos o sonor, individuals i col·lectius

2.1.2. La importància de l'expressió corporal en l'Educació.

Les persones som éssers socials, que necessitem relacionar-nos amb els objectes i els altres éssers que ens envolten, utilitzant sons, gestos, moviments paraules... L'expressió corporal

afavoreix aquesta relació i aporta benestar i satisfacció personal, per tant ajuda a consolidar l'autoestima.

La societat competitiva en la que vivim, ens fa veure que hem de treballar amb els infants valors gratificant que els ajudin a situacions de benestar i satisfacció personal. De la mateixa manera, la gran insistència del codi verbal i escrit a l'escola limita en un futur en la capacitat de valoració i utilització d'altres formes d'expressió.

L'expressió corporal no és una disciplina competitiva, tot el contrari, el seu objectiu es ajudar a les persones a descobrir sensacions, a gaudir, a relacionar-se, ajudar a reflexionar sobre determinats comportaments... A més, la participació de tot el cos en el procés educatiu és molt important. El cos representa per l'infant un mitjà d'expressió.

Segons Porta (1999, p.650), “les formes expressives han tingut des de sempre, l'habilitat de transformar el medi, proporcionant una lectura simbòlica i creativa que permet créixer, el sentit lúdic que subjeu en elles és el millor substrat per a la modificació cultural”

L'expressió corporal és una disciplina activa on l'infant està en constant canvi per aconseguir un objectiu fonamental en el desenvolupament: l'acceptació de si mateix. També li ajuda a dominar el seu propi esquema corporal que es reflecteix en la capacitat expressiva i comunicativa, de la mateixa manera que l'estructura d'aquesta del esquema corporal, li permet augmentar de manera progressiva la competència motriu. A més, l'expressió corporal estimula les percepcions que afavoreixen la creativitat.

2.1.3. L'expressió corporal a l'etapa d'Educació Infantil.

El nin o la nina, a través de l'activitat motriu conscient, construeix el seu esquema corporal de la mateixa que comença a conèixer el seu propi cos i l'utilitza com a instrument o vehicle d'expressió, utilitzant el propi llenguatge corporal. De la mateixa manera a través del gest i el moviment l'infant experimenta la realitat, organitza les seves accions i sobretot pren consciència del món en el que viu i de l'espai que ha de compartir amb la resta de persones amb les que ha de conviure amb harmonia, per tant desenvolupa la percepció espacial i temporal.

Cal destacar que amb l'Educació Infantil, es pretén aconseguir el desenvolupament de la personalitat. Per aconseguir aquest objectiu és necessari que l'infant adquireix el seu propi

desenvolupament integral, sense deixar de banda el comportament motor. De la mateixa manera, com hem dit anteriorment, l'expressió corporal afavoreix al desenvolupament global de l'infant i per tant també la seva personalitat.

A més, l'expressió corporal té un caràcter transversal, en això ens referim segons paraules de González (1999, p. 59) “Els temes transversals no s'incorporen en el currículum de manera forçada, sinó tot el contrari, són concrecions curriculars que sorgeixen de la realitat quotidiana i dels problemes socials i que, connectant amb els objectius generals del currículum escolar, els omplen de significat.”

L'expressió corporal dintre de l'Educació Infantil té en compte diferents aspectes que es desenvoluparan a continuació;

En primer lloc, destacar que el cos, és un element privilegiat obert a la imaginació, al ritme, a l'equilibri a l'art. El cos desenvolupa un paper primordial com a transmissor de missatges.

L'expressió corporal, en aquest sentit el que vol aconseguir es que els infants descobreixin el seu propi cos i per tant també a ells mateixos. Igualment, els hi dona els mitjans necessaris per adaptar-se al món com a éssers humans individuals i socials.

En segon lloc, el moviment. La base de l'expressió corporal es sosté a través de la dinàmica del moviment. Per tant, dintre de l'etapa d'Educació Infantil haurem de desenvolupar les possibilitats del moviment corporal. Destacam, el desenvolupament del llenguatge corporal, que requereix descobrir i conèixer el propi cos i la disponibilitat motriu, així com el factors del moviments espai-temporals per utilitzar-los de manera espontània. D'aquesta manera, s'estableix una relació entre el jo i el món que ens envolta.

En tercer lloc, la creativitat en expressió corporal consisteix en la possibilitat que té el propi cos per elaborar formes expressives que tenen un significat per elles mateixes. D'aquesta manera, podrem trobar nombroses mostres de creativitat en els infants, ja que cadascun d'ells tindrà una manera de crear i d'expressar-se.

En quart lloc, la comunicació és l'objectiu primordial i s'aconsegueix a través del gest, el moviment expressiu-comunicatiu... L'expressió corporal, és una disciplina que afavoreix la comunicació interpersonal i intrapersonal dels infants i les persones. És a dir, és un retrobament amb un mateix perquè l'infant coneix el seu propi cos, les seves formes expressió, relaciona els seus sentiments amb els moviments del propi cos... I per altra banda,

és una disciplina social, ja que l'ajuda a comunicar-se amb els altres, sempre tenint en compte que s'estableixen una sèrie de tècniques per interactuar, adequar el llenguatge personal amb els altres per poder establir un diàleg corporal. Amb paraules de Garcia Gómez (2009), el llenguatge corporal té una important paper en el desenvolupament integral de la persona i permet als nins exterioritzar tots els sentiments que tenen, així com les emocions més diverses que experimenten, tot ell en un escenari segur per ells, com es l'aula.

I en darrer lloc, l'expressió corporal es recolza en l'aspecte lúdic de la infància. L'infant té la necessitat de jugar, de créixer, de descobrir, d'experimentar... Per tant l'expressió corporal es centra en la capacitat de l'infant d'aprendre jugant.

2.1.4. Expressió corporal una manera de comunicar-se.

Patricia Stokoe impulsora d'aquesta disciplina, afirma que l'expressió corporal és una conducta que existeix des de sempre en tot ser humà. És un llenguatge pre-verbal, extra-verbal i paralingüística per mitjà del qual l'ésser humà s'expressa, reunint en el seu propi cos el missatge i el canal, el contingut i la forma. Doncs ell és cos i té cos.

L'expressió corporal està relacionada sempre amb els moviments del propi cos i per tant, també amb el nostre dia a dia. Per tant, parlar de l'experiència del moviment és a dir una construcció resultat de una intensa relació entre els aprenentatges adquirits i l'ús del propi cos a la vida quotidiana i la incorporació de tècniques del moviment producte del nostre contacte amb l'activitat física institucionalitzada.

Com deien Milstein i Mendes (1999), en la majoria de les situacions que es viuen quotidianament no són les reflexions ni les racionalitzacions les que permeten que els subjectes interpretin en forma immediata i actuïn de manera adequada. És el subjecte/cos el que actua atès que en el seu cos estan inscrites disposicions, esquemes, matisos". Per tan podem dir que l'expressió corporal és una manera de comunicar-se

Hi ha un gran treball històric de la societat sobre les nostres postures, els nostres esquemes quotidians de moviments, els nostres gestos i també les nostres habilitats. Tot aquests univers ens ajuda a crear un coneixement de nosaltres mateixos i del món que ens envolta, un món que ens modela i ens representa i en situa en un espai social determinat i ens permet formar

part de determinades zones comunes. Fonamentalment, la nostra expressió corporal en conjunt construeixen la nostra realitat.

Reafirmant-nos amb la idea de Eisner (1995), La forma mitjançant la qual el nostre cos incorpora una tècnica determinada implica també una nova manera de "visualitzar" el real, o de sostenir la seva reproducció ideològica. Per tant, amb aquesta afirmació, podem dir que el moviment aconsegueix un significat quan està relacionat amb una experiència autèntica, és a dir quan en conjunt ens sentim identificats amb una cultura, en contextos de la vida....

Les percepcions, sensacions i experiències, són la base fonamental a partir de la qual els éssers humans estructures amb sentit pràctiques les accions i d'aquesta manera també formen part del coneixement.

El llenguatge corporal i gestual és un llenguatge espontani que surt dels propis moviments naturals del cos. És possiblement, la manera més primerenca d'expressar-se dels éssers humans. La base de la comunicació corporal és la interacció que es genera les altres persones i el jo. Els infants utilitzen aquest llenguatge del seu propi cos perquè es més eficaç per comunicar-se amb els altres i el seu entorn.

Amb el propi cos, l'infant gaudeix del seu propi instrument d'expressió, l'utilitza per expressar les seves necessitats, exterioritzar els seus sentiments i les seves sensacions. Per tant, com a professionals de l'educació hem de prendre consciència de la importància d'aquesta manera d'expressió per poder comunicar-nos amb els infants.

En definitiva, podem dir que els moviments del nostre cos són el mirall de nosaltres mateixos, a través de l'expressió corporal tenim un llenguatge molt ric que ens ajuda a comunicar-nos amb els altres i també ajuda als altres a conèixer-nos més a fons.

2.2. El teatre i l'art a l'educació infantil

El teatre, a l'etapa d'educació infantil, ofereix un espai que permet la lliure expressió i la possibilitats d'enriquir els diferents llenguatges (corporal, verbal, plàstic, musical...) a través del joc. Parlar de teatre en aquesta etapa, consisteix en tractar de crear experiències dramàtiques positives, de manera lúdica amb la finalitat de beneficiar als infants en el seu desenvolupament integral. Des de ben petits els infants són uns actors i actrius innats, imiten

i representen situacions, normalment de la vida quotidiana a través de la imitació i el joc simbòlic.

Les sessions de teatre, s'han d'entendre com un espai de trobada, de relacions, d'intercanvis i d'expressió. Un espai on els infants puguin projectar les seves sensacions, experiències i vivències passades, on descobrir noves sensacions, tenir noves experiències i aconseguir noves vivències. Tot això, es treballa a través de l'expressió, el joc i la descoberta, els eixos principals d'un procés que dura tota la vida.

Des del meu punt de vista el teatre, l'expressió i la dramatització són espais privilegiats per ajudar als infants a desenvolupar-se com a persona, capaç de controlar i expressar les seves emocions, de descobrir les seves potencialitats i límits, d'observar el seu voltant de manera crítica, de viure en societat, de resoldre conflictes i sobretot de ser crític amb un mateix i amb els altres. Penso, que el teatre hauria de ser un eix transversal a treballar des de l'etapa d'educació infantil dintre dels centres educatius, ja que té múltiples beneficis pels infants.

Fer teatre és viure en grup, fer feina amb persones, afavorir les relacions amb els altres i acceptar propostes. Quan es fa teatre amb els infants la improvisació del docent que realitza les sessions de teatre pren un paper fonamental. Moltes vegades, els docents ens trobam que les activitats que hem preparat per aquell dia no s'ajusten al to, la motivació i l'estat anímic del grup i s'han de fer variants o proposar noves activitats. El més important de tot però, és respectar als infants.

Segons Tejerina (1994, 14): “El teatre que els mateix nins realitzen és significatiu, pedagògic i artístic, en constituir un mitjà d'expressió globalitzador i d'aprenentatge en molts camps alhora, capaç d'afavorir el desenvolupament màxim de les facultats individuals i d'impulsar la capacitat crítica, la socialització i la creativitat. Realitzat sobre la base del joc i la llibertat expressiva, és també el teatre pel qual els propis nins se senten més interessats, en ser una bona ocasió per a l'afirmació personal, la diversió i la comunicació.”

En darrer lloc, segons Jennifer Silvente (2011) les sessions de teatre s'han de dividir en cinc fases:

- Fase de benvinguda on s'ha de crear un ambient i sensació de grup i també valorar els infants com a individus

- Fase inicial o de cohesió de grup on els infants s'han de sentir còmodes, desinhibits i a gust amb el grup i amb ells mateixos creant un bon clima per tal de treballar amb grup i amb més llibertat.
- Fase d'expressió, és on es treballa l'expressió corporal, les emocions, percepcions, el ritme, les dramatitzacions. El cos és l'eina fonamental per la comunicació.
- Fase de relaxació, on es treballen activitats que afavoreixen la concentració i la relaxació del cos i la ment.
- Fase de reflexió, es comenta quines activitats s'han realitzat, què s'ha treballat durant aquella sessió, quins exercicis han estat més difícils, per què...

2.2.1. Dramatització i educació.

La dramatització constitueix una espai i una eina educativa que permet desenvolupar certes habilitats en els infants.

En primer lloc, és un element motivacional per l'aprenentatge vivencial, ja que aprofita la tendència del joc la qual presenta la major força en l'etapa infantil. Aquesta tendència del joc, ajuda a l'infant a entendre el món que l'envolta.

Com diu Tejerina (1997, 75): "...el joc funciona com una estratègia de desbloqueig i d'alliberament expressiu, al mateix temps que crea un espai per a la creativitat", perquè en ell s'eliminen el que Wallach i Kogan (1983, 84) anomenen "obstacles motivacionals", com el temor a ser jutjats, la preocupació per l'opinió dels altres sobre la competència i el rendiment personal, la autocensura respecte del propi èxit o fracàs. El joc acaba sent un lloc en el qual ens atrevim a anar més enllà del conegut perquè les conseqüències no són frustrants, i això és el que ho converteix, segons demostra Bruner (1984, 212-213), en un poderós mitjà per a l'exploració i l'aprenentatge creatiu. El joc és el regne de la llibertat i de la creativitat, l'ambient idoni per al descobriment i la troballa. En el seu estudi «Realitat i joc» (1982), el psicòleg Winnicott afirma alguna cosa que em sembla definitiu: En ell, i potser només en ell, el nen o l'adult estan en llibertat de ser creadors

Aquest és un dels aspectes fonamentals que aporta el treball des de l'expressió dramàtica ja que l'infant es sent segur ja que totes les idees són incorporades pel grup, sense que aquestes idees pugin ser considerades com a banda. A més l'infant a través de l'expressió dramàtica es sent amb més llibertat per dir el que sent o pensa i això li permet donar propostes d'actuació;

l'infant en aquest moment pensa que esta actuant com si fos una altra persona i això es el que el fa actuar amb més llibertat.

També cal tenir en compte, que la motivació cap a l'aprenentatge del teatre, va en augment ja que l'infant es veu involucrat en un context concret que li permet desenvolupar i reconstruir conceptes abstractes sense tenir en compte la seva experiència personal.

En segon lloc, la dramatització també afavoreix el desenvolupament de la creativitat La dramatització, desenvolupa la representació, la originalitat, la productivitat, el pensament creatiu, la resolució de conflictes, l'aprenentatge creatiu i la vinculació afectiva amb el medi. En definitiva, l'infant potencia la seva creativitat, ja que l'essència natural del mitja dramàtic és la imaginació. Per altra banda, la dramatització ofereix a l'infant l'oportunitat de construir ambients i rols imaginats pel grup que acaben convertint-se en una experiència real pels alumnes, que començaran a entendre les conseqüències de diferents accions i comportaments. A més, la dramatització és un element privilegiat que desenvolupa la creativitat a partir de la elaboració de noves situacions utilitzant recursos lingüístics, corporals, musicals, gestuals...

En tercer lloc, la dramatització afavoreix el desenvolupament de l'àrea artística. La excepcional capacitat de creació de contexts que posseeix la dramatització ajuda a extreure de cada nin tota la seva capacitat expressiva i creativa. De la mateixa Vigotsky (1996, 37) afirma que "Tot inventor, per genial que sigui, es sempre producte de la seva època i el seu ambient". Per tant podem dir que la dramatització ajuda al procés creatiu en l'àrea artística ja que el context que posseeix per ella mateixa ajuda a l'infant a extreure el seu potencial creatiu. A més tot procés creatiu, per molt individual que sembli sempre conté un coeficient social.

En quart lloc, segons Motos (1992) i Moreno (1999) demostren en les seves tesis doctorals que la dramatització afavoreix a l'enriquiment de les capacitats expressives i lingüístiques. Des del seu punt de vista, la dramatització és una eina per l'aprenentatge de la llengua, ajuda a augmentar vocabulari i a l'ús de la llenguatge en diferents contextos.

A més, la dramatització beneficia també en el desenvolupament de les habilitats socials i la resolució de conflictes, ja que en la majoria de casos es treballa en grup introduint l'aprenentatge cooperatiu dintre de l'aula, aprenent a treballar amb la resta de companys, respectant les seves i les seves formes d'expressió. Per tant podem dir, que la dramatització és un recurs extraordinari que poden utilitzar el educadors per a la resolució de conflictes, l'educació emocional i la intel·ligència intrapersonal. Tots aquests aspectes son beneficiosos

pel desenvolupament de la personalitat, tan important a l'etapa d'Educació Infantil. Per altra banda, els educadors dintre de la dramatització tenen un rol no habitual en el sistema educatiu actual, ja que els docents en aquest cas entren a formar part també del joc de l'infant acceptant les seves propostes.

En definitiva, la dramatització es un recurs educatiu que té un caràcter globalitzador ja que incorpora múltiples llenguatges: musical, icònic, corporal, verbal, artístic... A més, és un recurs que ajuda a incorporar valors, normes de convivències, hàbits d'esforç, treball en equip, desenvolupament de la iniciativa personal, la resolució de conflictes mitjançant el diàleg, el respecte en les relacions i les regles de joc establertes o la formació en la responsabilitat.

Per tant podem dir que la dramatització té un caràcter indisciplinar i és un recurs que s'hauria d'utilitzar més dintre de les aules des de la primera infància ja que múltiples beneficis per els infants.

2.2.2. El teatre integrat en la pedagogia.

Treballar el teatre a les aules permet donar una motivació a les disciplines escolar i desencadenar un procés d'utilització i de perfeccionament dels aprenentatges que es van adquirint dia a dia a les aules.

L'activitat teatral, proporciona als infants i als docents un eina molt rica que es pot utilitzar en diferents àmbits com poden ser; el llenguatge, les activitats manuals, la música, les noves tecnologies...

Amb referències de Tejerina (1997) podem dir que el teatre té múltiples beneficis en el desenvolupament global dels infants. En primer lloc, ajuda a millorar el llenguatge, a través del teatre s'enriqueix el vocabulari, l'expressió oral i la comunicació. També es treballa la imaginació a través de la creació d'històries inventades ajudant a l'infant a estructurar els seus pensaments.

En segon lloc, ajuda a posar diferents mitjans d'expressió artística. Dintre el teatre podem treballar la música, la dansa, la poesia, la pintura i el dibuix. El teatre és una disciplina creativa on l'infant es sent lliure i segur amb ell mateix.

En tercer lloc, el teatre ajuda a familiaritzar-se amb altres mitjans d'expressió com poden ser l'expressió corporal, la mímica, la relaxació... Tots aquests mitjans d'expressió ajuden a l'infant a conèixer el seu propi cos, el seu esquema corporal i la seva motricitat, també l'incita a descobrir les seves possibilitats i els seus límits, a identificar els seus sentiments i a establir una autoestima positiva en relació a un mateix.

En quart lloc, la dramatització també afavoreix al desenvolupament social dels infants. L'infant es troba en una situació privilegiada per prendre consciència de que hi ha altres persones que actuen i senten de manera idèntica o diferent de com ho fa ell. L'infant a través del teatre aprendrà a establir relacions amb els altres, a seguir les regles del grup i a respectar la diversitat d'opinions i persones que ens trobam en la nostra societat.

No cal oblidar però que el principi de joc és un principi fonamental en la dramatització: els jocs, especialment en l'edat infantil, prenen sovint la forma de teatre, on el propi cos és l'instrument de recerca creativa, mitjà d'expressió i comunicació. El terme que utilitzem per anem aquest tipus de joc és el joc dramàtic. El joc dramàtic, és una forma concreta del joc infantil però que es troba en edats més avançades que el joc simbòlic. A través del joc dramàtic, l'infant desenvolupa les seves capacitats expressives i perceptives, amb la finalitat de trobar i potenciar l'expressió de si mateix en relació amb els altres i amb el món que l'envolta. El joc és un autèntic mitjà d'aprenentatge a través del qual els nens exploren activament diverses experiències en casos diferents.

Com deia Slade (1950)“El joc és la manera que té el nin de pensar, provar, relaxar-se, treballar, recordar, competir, investigar, crear [...]. Si el joc és la manera normal que té el nin de viure, constitueix en aquest cas la millor manera d'enfocar qualsevol forma de educació”. Per tant, l'ús educatiu del joc pot afavorir el desenvolupament integral del subjecte, ja que la seva capacitat lúdica se desenvolupa articulant les estructures psicològiques globals amb les experiències socials que cada persona va adquirint dia a dia.

2.2.3. Teatre imatge: expressió corporal i dramatització.

El teatre imatge de Augusto Boal és una eina d'intervenció dramàtica fonamentada en el llenguatge del cos que mitjançant iconografies realitzades a través de les postures adoptades pels participants tracta d'analitzar un estat concret de conflicte personal o col·lectiu provocat

per una situació real d'opressió, por o exclusió amb la finalitat de cercar col·lectivament alternatives reals de solució per dur-les a la pràctica.

El teatre imatge és una modalitat transversal i integradora d'intervenció educativa centrada en la dramatització i l'expressió corporal. És un espai complexa on convergeixen la estètica, la ciutadania, l'ètica i la psicoteràpia.

El seu objectiu és generar l'ampliació de la vida intel·lectual i estètica dels participants fent servir diferents llenguatges artístics.

El teatre imatge, fomenta el desenvolupament de altres maneres de comunicació i percepció, és a dir el llenguatge no verbal; les postures corporals, les expressions de la cara, les distàncies a les quals es col·loquen les persones quan interactuen, els colors i el objectes. Aquest llenguatge no verbal és anomenat per Boal com imatges corporals, imatges que des de el seu punt de vista, no requereixen ser enteses sinó sentides. A més la pràctica teatral, fa del cos el seu instrument principal ensenyat a l'individua dominar-lo i fer-lo expressiu. De la mateixa, la modalitat teatral citada anteriorment, ajuda a prendre consciència de que una imatge no significa el mateix per a tots i que la interpretació depèn de la subjectivitat de cada persona

Aquesta estètica, defensa que tot ésser humà posseeix un potencial artístic i creador i la facultat de veure's actuar, de ser espectador de si mateix, de separar-se en actor i espectador per ampliar la capacitat de les accions pròpies. A més, la finalitat d'aquesta modalitat és que l'individu descobreixi el que originalment es seu. Segons paraules de Boal (2006) la capacitat de veure's actuant, d'analitzar i recrear la realitat, d'imaginar i inventar el futur,

El treball amb imatges corporals pot prendre dues intervencions, per una banda pot anar dirigida a la investigació de les opressions socials i per altra banda proposa la utilització del cos com a instrument expressiu i comunicatiu superant així la mediació, a vegades enganyosa, de la paraula. Aquesta darrera opció, és la que a nosaltres com a docents ens interessa ja que el teatre imatge en aquests cas serà l'eina que els infants necessiten per a expressar-se a través del cos mitjançant l'expressió corporal. Per exemple podem fer joc d'imitació de postures en parelles, es poden expressar les emocions a partir dels gestos i el propi cos, es poden recrear situacions conflictives com la por i l'exclusió, es poden crear imatges col·lectives... A més, també podrem utilitzar el teatre imatge per resoldre conflictes, és a dir podem convertir una situació negativa amb una imatge a través de l'expressió del propi cos i la podrem anar analitzant-la desenvolupant una història que solució el conflicte.

2.2.4. El mim.

El mim és un recurs educatiu, creatiu i fantàstic per treballar amb els infants d'Educació Infantil. Segons Ivern (2004) fer mim significa expressar i comunicar emocions, idees, situacions reals o fictícies, per mitjà d'accions, actituds i gestos. Altres autors, ho han definit també com l'art del silenci o la poesia del moviment o fins i tot com la màgia del gest.

En la pràctica educativa, la creació i l'actuació mímica brinden a l'alumnat una oportunitat única per posar en contrast la pròpia visió de si mateix, de l'entorn i de les altre persones, per simbolitzar i desxifrar la el jo i el món.

El mim contribueix al procés d'adaptació al medi, a la producció de la imatge corporal i la seva ubicació espai-temporal, també ofereix grans avantatges com a vehicle per a la creativitat, en el marc d'un ambient lúdic. L'acció mímica, és útil per la comunicació de la realitat objectiva i també té un gran valor de simbolització.

Claudio Naranjo (2011) posa èmfasi en què som éssers amb tres cervells: tenim cap (cervell intel·lectual), cor (cervell emocional) i budells (cervell visceral o instintiu). La plenitud la pot viure només una persona que té els seus tres cervells en ordre i coordinats. Des del seu punt de vista necessitem una educació per a éssers tri-cerebrats. El mim treballa aquests tres cervells, reforçant també les dimensions física, psicològica i socials dels éssers vius. Per altra banda, també ajuda a dur terme una educació basada en el respecte a la llibertat i en el fonament de l'autonomia dels nins i nines, la qual cosa contribueix també al desenvolupament equilibrat del llenguatge dels moviments expressius.

Pérez Haro i Fuentes (2011) afirma que el mim renuncia a l'ús del llenguatge parlat en les seves actuacions, simula amb els seus gestos, sons, coses o persones que no existeixen realment, puja escales sense haver-les, es xoca amb un cristall invisible, infla un globus imaginari i utilitza la seva expressivitat, per reproduir situacions reals, però que no estan succeint realment

Amb el treball del mim, es pretén abordar les tres dimensions de la persona (física, psicològica i social) i dur a terme una educació basada en el respecte a la llibertat i en el foment de l'autonomia dels nins i nines la qual cosa contribuirà al desenvolupament equilibrat del llenguatge de moviments expressius.

En definitiva, l'objectiu del mim és que el nin o la nina aconseguixin una consciència de si mateixos com subjectes capaços d'evocar la realitat, d'imitar, de crear dintre d'uns marcs de flexibilitat i originalitat. La pràctica del mim en l'edat infantil, ha de ser un procés de transformació atractiu, s'ha de tractar com un joc on la flexibilitat és imprescindible per aconseguir la producció divergent. A través del joc, l'infant desenvolupa la seva fantasia a través de l'assimilació de la realitat canviant.

Pel que fa a la intervenció educativa, els docents hem de tenir en compte que en un principi els infants han de començar imitar o representar a través de l'expressió corporal situacions senzilles i accions properes a la seva realitat quotidiana. Deixarem per més endavant, el fet de reproduir aspectes profunds del ser humà, com poden ser les emocions.

Els docents hem d'acceptar totes les imitacions com a correctes pel simple fet de ser creades per nins i nines que fan els possible per ser compresos. A la vegada, els hem d'orientar de manera gradual perquè vaguin prenent consciència del que fan, de perfeccionar els seus gestos, d'investigar les formes que són més semblants a la realitat, que són més clares... de la mateixa manera, també es necessari treballar amb els infants la reflexió i interiorització de les seves pròpies imitacions.

El paper dels educadors en aquests cas ha de ser d'observador i guia, ajudant i suggerint alguna idea o canvi en l'acció, introduint qualsevol detall, fent preguntes per aclarir certs aspectes confusos... evitant limitar la espontaneïtat i la creativitat de l'alumnat.

Quan ja hi haguí un cert domini de les imitacions, es pot arribar a l'actuació o representació. Això comporta aprofundir més en el procés de creació, escollir accions, idees i situacions, i equilibrar la creativitat amb el sentit pragmàtic. A més, també es poden fer jocs d'imitació on el grup endevinarà el que els seus companys han fet. També hem de donar l'oportunitat als infants perquè verbalitzin a través del llenguatge oral la situació viscuda durant el procés de realització de la imitació.

En tot moment, no hem d'oblidar que el que veritablement importa és el procés de l'actuació en el grup, amb totes les seves circumstàncies, en un clima de llibertat, d'afecte, de joc creatiu. També dir que tot procés requereix aplicació, atenció i calma perquè sigui verdaderament enriquidor i formatiu.

2.2.5. Teatre de ombres.

El teatre de ombres és una tècnica que permet aconseguir l'absoluta expressió dels infants d'una forma molt completa.

Són molts els autors que defensen el teatre d'ombres com un recurs extraordinari per treballar molts continguts especialment la capacitat expressiva en l'alumnat, el coneixement d'un mateix i la capacitat per comunicar-se i establir relacions amb el món que els envolta, estimulant així el procés de creació de la pròpia identitat personal. A més, el seu caràcter multidisciplinari, ajuda a l'alumnat a adquirir el seu desenvolupament integral. Des del meu punt de vista, aquesta tècnica teatral pot arribar a ser molt motivadora pels infants ja que és un recurs sorprenent; a través del teatre d'ombres l'alumnat descobreix un món màgic on les ombres són les protagonistes, a més el contrast entre la llum i la foscor són dos elements que serveixen per treballar múltiples aspectes dintre de l'aula, un d'aquests aspectes és la superació de la por a la foscor que molts infants en aquesta edat tenen.

Pérez-Pueyo, Casado, Heras, Casanova, Herran i Feito (2010) afirmen que aquesta tècnica permet a qui la realitza, conèixer millor les possibilitats expressives que posseeix el seu cos, permetent així als alumnes tenir consciència del seu propi cos.

Aquesta afirmació té especial rellevància a l'etapa d'Educació Infantil ja que és quan els infants estan començant a conèixer i prendre consciència del seu propi cos així com també estan desenvolupant les seves possibilitats motrius.

A més, al ser una metodologia poc freqüent a les aules, permet a tots els alumnes partir d'un mateix punt de partida en la realització de les primeres sessions, ajudant així als alumnes més introvertits a sentir-se integrats dins el grup ja que tenen el mateix nivell que els seus companys. López Villar i Canales (2007) consideren que un dels aspectes a destacar en l'aplicació del teatre d'ombres en el context escolar és la desinhibició que produeix aquest en l'alumnat, ja que aquest recurs dramàtic mitiga l'exposició visual del que actua enfront dels espectadors, proporcionant d'aquesta manera seguretat i benestar. Per tant, podem dir que el teatre de ombres ajuda a treballar l'educació emocional que tan important és avui en dia a les nostres aules. Aquests autors creuen també, que treballar el teatre d'ombres és un gran recurs sobretot en educació infantil a causa de la seva escassa exigència tècnica.

Aquesta tècnica, és molt beneficiosa pels infants d'Educació Infantil ja que és considerada un vehicle d'expressió i comunicació a través de l'expressió corporal. Pérez Pueyo i Casado

Berrocal (2011, 101) reconeixen que no hem d'oblidar que el teatre d'ombres entra dins de l'expressió corporal, on el cos i el moviment adopten una de les seves expressions més artístiques i creatives, per la qual cosa la vergonya i la por al ridícul són dos grans handicaps. Per aquest motiu, és important incorporar el teatre d'ombres dintre del context escolar ja que és un recurs excepcional per treballar l'expressió corporal i el llenguatge corporal a les aules a partir de la primera infància.

En relació a la pràctica del teatre d'ombres hem de tenir en compte diferents aspectes. Cal dir, que hem d'abordar la pràctica d'aquesta modalitat seguint el principi de joc, ja que és primordial en la recerca de la identitat personal de l'infant i per afavorir la espontaneïtat. A més si ho plantejem com un joc, l'infant gaudeix expressant-se, es retroba amb la resta de companys i es socialitza amb ells, de la mateixa, que és descobreix com a ésser individual dintre d'un grup.

A l'hora de posar en pràctica el teatre d'ombres també és necessari tenir un clima adequat dintre de l'aula i un bon nivell de cohesió grupal ja que aquests són elements claus per què l'activitat es converteixi amb una gran experiència. D'aquesta manera, aconseguirem que l'infant es trobi segur i còmode amb els seus companys i amb l'ambient, s'expressarà amb més llibertat augmentat la seva productivitat i aconseguint més profit dels aprenentatges adquirits.

A més, no hem d'oblidar que el docent és l'encarregat de generar una motivació inicial i una necessitat d'aprenentatge en els infants garantint així que totes les propostes que es desenvolupen en l'entorn escolar sigui significatives i funcionals, partint sempre d'experiències senzilles i anant augmentat el nivell de dificultat aprenent a dominar el teatre d'ombres. Els docents també hem d'intentar que aquestes experiències siguin inoblidables per tot l'alumnat, convertint-los en protagonistes i ajudant al seu desenvolupament integral.

Barba (2011) considera el teatre d'ombres com una activitat de dramatització, on no hi ha paraules i l'argument es transmet per mitjà del cos, mitjançant el qual es poden narrar històries i expressar emocions. A més, considera que dins del teatre d'ombres existeixen diverses possibilitats d'actuació, les quals permeten anar adquirint les tècniques bàsiques de forma progressiva, així com anar entenent la lògica del teatre d'ombres.

3. Aplicació pràctica.

3.1.Context de centre.

3.1.1. Característiques general del centre: titularitat, història i evolució, missió, valors, organigrama, alumnat...

El CEIP Mestre Guillem Galmés és un centre públic situat al poble de Sant Llorenç des Cardassar, amb domicili al carrer Escola nº57. És un centre de dues línies on s'imparteixen les etapes educatives d'educació infantil i educació primària. El seu horari lectiu és de 9h a 14h. L'escola disposa dels serveis complementaris següents: servei d'Escola Matinera (de 7,30h a 9h), servei de Menjador (de 14h a 16h).

Pel que fa a la història del centre, l'escola va ser inaugurada el 18 de juliol de 1961. El centre no sempre ha gaudit del mateix nom; al seus inicis es coneixia com Escola Graduada de Sant Llorenç, al 1972 es va convertir en Col·legi Nacional Mixta i al 1984 va ser anomenada Col·legi Públic Mestre Guillem Galmés com avui dia la coneixem. Durant el seus anys d'història el centre ha sofert diversos canvis en l'edificació; al 1981 es va construir el poliesportiu escolar, al 2004 es va ampliar i reforma al centre i al 2006 i el curs 2010-2011 es va obrir un nou edifici al camí del Purgatori destinat a l'etapa d'Educació Infantil i que disposa de sis unitats.

Pel que fa a l'alumnat, actualment al centre hi ha 128 alumnes d'infantil; 3 anys A (23), 3 anys B (23), 4 anys A (21), 4 anys B (19), 5 anys A (21), 5 anys B (21) i un total de 360 alumnes d'Educació Primària. L'alumnat d'aquest centre és principalment d'origen espanyol més concretament mallorquins, tot i que també hi ha una gran part d'alumnes marroquins i nord africans, també hi trobam però en menor quantitat alumnes d'origen alemany, anglès i romanès. Per tant, ens trobam en un context intercultural on tots els alumnes són tractats amb igualtat d'oportunitats.

L'escola és defineix com a escola pública i laica, que pretén aconseguir, a través de la convivència en llibertat, persones educades i formades en el pluralisme i valors democràtics que la societat actual demana. La llengua catalana s'empra com a llengua vehicular d'ensenyament i pretén que la comunitat educativa (pares, mares, alumnes i professors i gent del mateix poble) aprengui a estimar i valorar la cultura pròpia de les Illes Balears (PL, Projecte)

La ideologia de l'escola defensa que hem de respectar la llibertat de creences i pensaments de tota la comunitat educativa (Projecte Educatiu de Centre, PEC). La línia metodològica del centre dóna prioritat a aconseguir una educació integral i personalitzada basada en els aprenentatges significatius així com també desenvolupar l'esperit crític i investigador.

3.1.2. Característiques físiques: instal·lacions, espais

El centre disposa de dos edificis principals; un d'Educació Primària disposa de dotze aules, dues aules de suport, una aula de professors, una secretària, una oficina, una aula de material, tres aules de suport educatiu, una aula polivalent, una sala d'informàtica, un menjador, 7 banys, un parc infantil, un pati exterior, un hort escolar i un d'Educació Infantil que disposa de dues entrades, sis aules amb banys inclosos, un menjador amb cuina pròpia, una sala de psicomotricitat, una sala de material, una sala de professors, un pati exterior, un hort escolar, quatre banys pel personal docent, dos banys pels infants un per les nines i l'altra pels nins. A més el centre també disposa de dos poliesportius un exterior i l'altre interior.

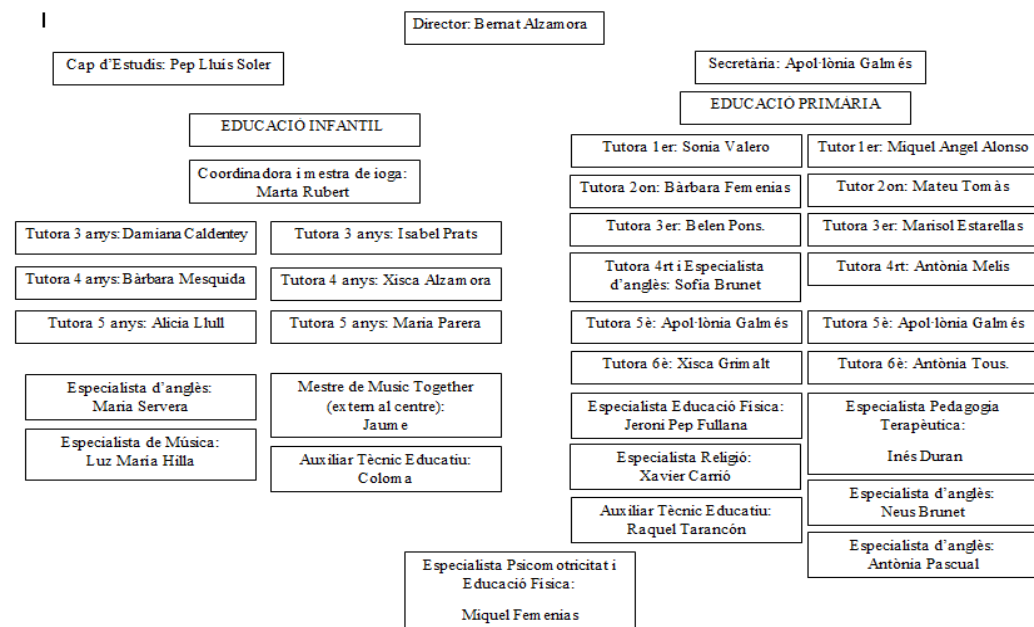

Figura 1. Esquema organigrama del centre.

3.1.3. Context de població (comunitat educativa). Mestres implicats al projecte.

Sant Llorenç des Cardassar és un poble situat al nord-est de l'illa de Mallorca. Un poble on la gran part d'habitants són espanyols, més concretament mallorquins. En els darrers anys, ha augmentat la població i actualment, també hi ha habitants d'altres nacionalitats: marroquins, nord africans, anglesos, alemanys, romanesos...

El CEIP Mestre Guillem Galmés és un centre molt participatiu amb tota la comunitat educativa; els pares i l'AMIPA col·laboren de manera regular amb el centre, a més també hi ha una estreta relació del centre escolar amb l'ajuntament especialment amb l'àrea d'educació i amb l'assistenta social.

El projecte d'expressió corporal que es realitza en el centre en l'etapa d'educació infantil on es treballen diferents disciplines com són; ioga, music together i psicomotricitat. els professionals implicats en aquest projecte són; na Marta Rubert com a coordinadora i mestra de ioga, en Jaume com a mestre extern i encarregat d'impartir les sessions de Music Together, en Miquel Femenias com especialista de Psicomotricitat, na Damiana Caldentey i n'Isabel Prats com a tutores de 3 anys, na Bàrbara Mesquida i na Xisca Alzamora com a tutores de 4 anys i n'Alicia Llull i na Maria Parera com a tutores de 5 anys.

3.2. Observacions realitzades al centre.

Ioga a l'escola.

Avui en dia els humans vivim en un món consumista i egoista, enfocat en el consum i les aparences exteriors on falten models de referència sans i conscients.

El Ioga dóna eines per combatre les influències negatives del món que ens envolta, beneficia als infants en els aspectes cognitiu, motor, social, emocional i creatiu de forma integral. Les sessions de ioga s'adapten al desenvolupament psicològic i motor de l'infant, i també a les seves necessitats i interessos. Aquestes sessions intenten mantenir la capacitat d'atenció de l'alumne i permeten que l'infant assumeixi protagonisme quan ell ho desitgi. A més, també s'afavoreixen les relacions socials i de grup. Els continguts que es treballen en aquestes sessions es poden relacionar amb els continguts treballats a la classe; colors, sentits, conceptes bàsics, geomètrics... En darrer lloc, cal destacar, que també es poden treballar les diferents competències educatives bàsiques que preparen a l'infant pel seu futur personal i professional.

Les sessions de ioga es divideixen en quatre parts: assemblea inicial, joc de respiració (pranayama), postures (asanas) i relaxació.

Els objectius que pretén el ioga a l'escola són els següents.

- Ser capaços de regular les seves emocions, controlar l'estrès, calmar-se a si mateix i augmentar la concentració, amb la consegüent millora en el rendiment escolar.
- Fomentar la seguretat en si mateixos i mantenir una bona autoestima amb la pràctica de postures invertides i d'equilibri.
- Aprendre a centrar-se en el present i en el treball aquí i ara, per no sentir-se aclaparat per la quantitat de tasca a lliurar en un futur proper.
- Desenvolupar la motricitat, la coordinació dels moviments, l'equilibri i la flexibilitat.
- Aprendre a establir una relació entre el cos i la ment, desenvolupar el sentit d'equilibri entre un i una altra, i la consciència de la respiració.
- Millorar el control de les emocions i aprendre a relacionar-se amb les emocions dels iguals.
- Aprendre a calmar-se i a controlar la impulsivitat, per ajudar a reduir el nerviosisme i la agressivitat.
- Desenvolupar l'atenció, la memòria i la creativitat.
- Afinar els sentits.

La sessió d'observació de ioga, es va dur a terme el dilluns 11 de maig al CEIP Mestre Guillem Galmés, més concretament al menjador de l'edifici d'infantil. El ioga al centre educatiu es realitza amb els infants de quatre anys i cinc anys. La sessió que he observat té com a destinataris quinze alumnes de quatre anys. Cada setmana després del pati, es duen a terme tallers a les aules de quatre anys, els alumnes de les dues aules s'ajunten i es fan tres grups i Ioga és un dels tallers que es realitzen. Per tant, cada tres setmanes els hi toca als alumnes passar pel taller de ioga que imparteix na Marta Rubert coordinadora de l'etapa d'Educació Infantil i mestra de ioga.

La sessió de ioga que he observat, s'ha dut a terme en un ambient tranquil i relaxat on el silenci i el moviment són els principals elements. En primer lloc, els infants s'han tret les sabates i després han recordat les normes. Seguidament, els infants han saludat al Nasani (el titella) que els hi ensenya a fer les postures de ioga "nasana", na Marta ha tret l'encens i les

espelmes a la vegada que els infants escoltaven la música de fons. Com que estaven una mica nerviosos hem començat fent el joc de les estàtues i quan dèiem estàtues havien de fer diferents postures de ioga; el moix, la granota, el ca... Després ens hem tornat asseguts en rotllana i hem practicat diferents postures del joc de ioga que ha dut en Nasani, hem fet el moix, l'arbre, el llenyataire, el ca, el cisne... També hem recordat la salutació del ioga "Namaste". Hem tornar a caminar un poc per l'aula seguint el ritme que la professora ens marcava. Després, hem jugat a ser floretes, arbres, abelles i moixets: al mateix temps que les floretes estaven assegudes al terra les abelles anaven a recollir al pol·len, els moixets anaven a fer una volta pel bosc on els arbres es movien perquè feia molt de vent, al final del joc tot han quedat adormits perquè s'havia fet fosc. Finalment, han fet un massatge per parelles tenint en compte els elements de l'univers: començant pel cap i acabant pels peus (terra, foc, aigua i vent). Per acabar la sessió, ens hem assegut en assemblea, i els infants han dit el que més els hi havia agradat de la sessió d'avui: "m'agrada fer ioga tots junts", "he rigut amb na Bàrbara quan fèiem el massatge".

Music together.

Music together és un programa d'educació musical per a nins/es des 0-9 anys i les famílies que neix al 1987 en el Center for Music and Young Children de Princeton (Estats Units). Els estudis diuen que l'apropament a la música en els primers anys de vida afavoreix les connexions del cervell relacionades amb les àrees del desenvolupament del llenguatge, cognitiu, social, emocional i físic.

S'utilitza una metodologia activa adaptada a cada persona i a cada procés d'aprenentatge, combinada amb metodologies de la Nova Escola com la Dalcroze, Orff, Kodaly, Willems. Aquestes metodologies motiven a l'alumne en el seu aprenentatge musical.

L'objectiu principal és dur la música a les cases i a les aules d'una manera activa i no només passiva, on tots tan mestres com infantis ballin i cantin.

Una sessió de Music Together no és una "classe de música", sinó un espai per fer música a través de un experiència relaxada, divertida de participació i exploració permeten al nin/a desenvolupar la intel·ligència musical així com crear la base pel seu progrés musical. Una sessió inclou música i moviments en anglès al cent per cent. A més de la música (ritme, tonalitats i cançons d'arreu del món), també es treballa l'atenció, la psicomotricitat, la

coordinació... Els materials que s'utilitzen per dur a terme aquestes sessions són materials quotidians; titelles, cintes de làtex, pilotes de tennis...

La sessió que observat de Music Together, es va dur a terme el dimarts 12 de maig a la sala de psicomotricitat de l'edifici d'infantil. Els destinataris d'aquesta sessió són els infants de 3 anys A. Music Together és una activitat subvencionada per l'AMIPA del centre i és nova d'aquest any acadèmic. La persona que realitza aquesta activitat és un mestre extern del centre, en Jaume.

La sessió va començar quan en Jaume va començar a saludar a tots els infants un per un al ritme de la cançó "Hello song!". A continuació, després de saludar a tots els hi va demanar: Teniu moltes ganes de cantar i ballar? i tots els infants van respondre que si cridant. Seguidament, en Jaume va treure de dintre una bossa i en va posar una darrera de cada infant, així com també una darrera na Bel i una darrera jo. La norma que va posar en Jaume va ser que no podíem tocar la titella fins que ell ens ho digués. A continuació el professor va demanar al primer infant que li mostres la titella i va tocar una tortuga, va cantar la cançó de la "tortoise" i així ho va fer amb la resta de companys. Si algun alumne tenia la titella igual que el seu company també l'havia de treure i acompanyar-lo.

Com activitat central en Jaume va repartir amb l'ajuda de l'encarregat una pilota de tenis a cada infant. Vam fer botar la pilota, la vam fer rodar amb les dues mans, les vam tirar enmig i en Jaume va dir que no les podíem tocar perquè cremaven, alguns infants s'ho van agafar tan en serio que alguns infants es van fer por i van fer una passa enrere.

Després d'aquesta, durant la part central de la sessió, també va treure cintes de làtex, i vam jugar amb elles les vam aguantar amb les dues mans i vam ballar amb elles, després la vam agafar tan sols amb una mà i la tiràvem al terra, també la vam utilitzar com si fóssim cowboys, i fer estiraments amb elles aguantant-les amb un peu i estirant cap amunt.

Al final en Jaume, va posar música relaxant i els infants es van tranquil·litzar. Mentrestant, en Jaume cantava la cançó "Goodbye song" per acomiadar-se d'ells fins al pròxim dimarts.

Psicomotricitat.

Les sessions de psicomotricitat que vaig observar es varen dur a terme el dimecres 13 de maig. Les sessions tenien com a destinataris els alumnes de tres anys. El mestre encarregat de realitzar aquestes sessions és en Miquel Femenias, mestre d'Educació Física.

Abans de començar la sessió el professor recorda les normes de la sala de psicomotricitat. Seguidament, els infants es treuen les sabates i es posen els calcetins de psicomotricitat, un exercici que requereix de certa autonomia i precisió. Per començar el moment de joc, els infants han de córrer a destruir la torre de coixins que hi ha feta a l'altra part de l'aula.

Durant l'observació en Miquel m'ha comentat que amb els nins i nines de 3 i 4 anys sol utilitzar principalment per les sessions de psicomotricitat el joc lliure ja que els infants en aquestes edats tenen un pensament molt obert a la imaginació, al joc i la espontaneïtat. A més també ha destacat, que en algunes sessions comença a introduir alguns circuits o jocs de regles. He tingut l'oportunitat de poder observar les dues aules, una d'elles amb infants amb caràcters més forts i l'altra amb caràcters més fluixos. Durant la primera sessió he pogut veure com els infants tenien dos moments de joc que s'anaven intercanviant durant tota la sessió: tenien moments de molta eufòria on jugaven corrent, botant, pujant les espatlles i al rocòdrom i altres moments de tranquil·litat on els infants jugaven a jocs més relaxats com construir casetes, jugar dintre el cuc, fer de perruqueres... I la segona sessió, ha estat una mica més moguda, els infants d'aquest grup tenen un caràcter més fort que l'altre grup i per tant juguen a jocs que impliquen moviments més eufòrics: córrer, pujar escales i el rocòdrom...

Al final ambdues sessions acaben amb un moment de calma on els infants reflexionen i expliquen el que més els hi ha agradat de la sessió de psicomotricitat. Finalment, es treuen els calcetins i es posen les sabates.

3.3. Objectius generals.

AREA DE CONEIXEMENT DE SI MATEIX I AUTONOMIA PERSONAL	AREA DE CONEIXEMENT DE L'ENTORN	AREA DE LLENGUATGES: COMUNICACIO I REPRESENTACIO
<p>1. Incrementar progressivament la consciència de si mateix i formar-se una imatge ajustada i positiva a través del moviment, del joc i de la interacció amb els altres.</p> <p>2. Conèixer i representar el propi cos, els seus elements i algunes de les seves funcions, descobrint les seves possibilitats d'acció i d'expressió, coordinant i controlant cada cop amb major precisió gestos i moviments i regulant el moviment, el to i la postura en funció de l'objecte i de l'acció efectuada.</p> <p>3. Identificar gradualment les pròpies característiques, possibilitats i limitacions, desenvolupant sentiments d'autoestima i autonomia personal i gaudint de les pròpies descobertes i conquestes.</p> <p>4. Identificar i acceptar els propis sentiments, emocions, necessitats, vivències o preferències i ser cada cop més capaços de denominar-los, expressar-los, regular-los i comunicar-los als altres.</p> <p>5. Identificar i respectar les característiques, diferències, sentiments, emocions, necessitats o preferències dels altres, valorant-los i rebutjant les actituds discriminatòries.</p> <p>6. Adquirir progressivament seguretat emocional i afectiva per establir vincles personals d'afecte dins la vida del grup.</p> <p>9. Ajustar progressivament els ritmes individuals a les rutines de la vida quotidiana i del grup.</p> <p>10. Progressar en l'adquisició d'hàbits i actituds relacionades amb el benestar, la seguretat, la higiene, l'alimentació, l'enfortiment de la salut, l'ordre i el treball, apreciament i gaudint de les situacions quotidianes d'equilibri i benestar físic i emocional.</p> <p>11. Adequar progressivament el propi comportament a les necessitats i requeriments dels altres, desenvolupant actituds i hàbits de respecte, ajuda, col·laboració i responsabilitat, evitant comportaments de submissió o domini</p>	<p>3. Relacionar-se amb els altres, de forma cada cop més equilibrada i satisfactòria, interioritzant progressivament les pautes de comportament social acceptades col·lectivament i ajustant-hi la pròpia conducta.</p> <p>4. Participar activament en la preparació i realització de les activitats que es proposen en l'entorn escolar i, progressivament, en la presa de decisions de caràcter grupal (converses, assemblees, negociacions, votacions, torns de paraula, petits debats...), col·laborant en el manteniment i cura dels objectes i espais col·lectius.</p>	<p>1. Utilitzar la llengua com a instrument de comunicació, de representació, aprenentatge, plaer i expressió, i valorar la llengua oral com un mitjà de relació amb els altres i de regulació de la convivència.</p> <p>2. Expressar emocions, necessitats, sentiments, desitjos, idees i fantasies mitjançant la llengua oral i a través d'altres llenguatges, triant el que millor s'ajusti a la intenció i a la situació i servint-se de forma progressiva del gest, el moviment, paraules, imatges, sons...</p> <p>3. Explorar i gaudir de les possibilitats expressives del propi cos, d'objectes, materials i instruments.</p> <p>8. Emprar el llenguatge artístic com a instrument d'expressió personal i de representació d'experiències i de situacions reals o imaginàries, mostrant una actitud de curiositat envers la manipulació sensorial d'objectes i l'experimentació amb diverses tècniques.</p> <p>9. Aproximar-se al coneixement d'obres artístiques expressades en diferents llenguatges i, progressivament, als elements que les componen, realitzant activitats creatives, de representació i expressió artística.</p> <p>10. Interessar-se, apreciar i respectar les produccions artístiques i expressives pròpies i les dels seus companys.</p>

Figura 2. Objectius generals.

3.4. Continguts generals

ÀREA DE CONEIXEMENT DE SI MATEIX I AUTONOMIA PERSONAL	ÀREA DE CONEIXEMENT DE L'ENTORN	ÀREA DE LLENGUATGES: COMUNICACIÓ I REPRESENTACIÓ
<p>Bloc 1. El cos i la pròpia imatge El cos humà. Exploració, identificació i progressiva acceptació i consciència de les característiques i funcions del propi cos, de les pròpies sensacions, percepcions i necessitats. L'esquema corporal.</p>	<p>Bloc 3. L'activitat i la vida quotidiana Les activitats de la vida quotidiana: iniciativa i progressiva autonomia i esforç en la seva realització. Satisfacció per la realització de tasques i actitud positiva envers la</p>	<p>Bloc 1. Llenguatge verbal Escoltar, parlar i conversar - Utilització i valoració progressiva de la llengua oral per relacionar-se, evocar i relatar fets, explorar coneixements, expressar i comunicar idees, opinions, necessitats,</p>

<p>Acceptació i valoració ajustada i positiva de si mateix i de les pròpies possibilitats i limitacions, esforçant-se per vèncer les dificultats superables.</p> <p>Utilització dels sentits en la vida quotidiana i per a percebre les sensacions i percepcions del propi cos i dels altres.</p> <p>Reconeixement de la identitat i característiques dels altres, acceptant-les i valorant-les positivament, respectant les diferències personals, físiques, socials i culturals i rebutjant les actituds discriminatòries.</p> <p>Demostració d'afecte a altres infants i adults, valorant les seves demostracions d'afecte i responant-hi amb actitud positiva.</p> <p>Identificació, manifestació, regulació i control progressiu de les necessitats bàsiques del cos, mostrant confiança en les pròpies capacitats per a satisfer-les.</p> <p>Bloc 2. Joc i moviment</p> <p>Gust pel joc i per l'activitat sensoriomotriu com a base de l'activitat quotidiana, valorant-los com a mitjans de plaer i de relació amb els altres.</p> <p>Participació positiva i esforç personal en les experiències sensoriomotrius, en els jocs, en jocs dansats i en l'activitat física.</p> <p>Estima i satisfacció per la quietud i el repòs en contrast amb l'activitat motriu dinàmica.</p> <p>Control progressiu, global i segmentari, del cos, de l'equilibri i de la respiració.</p> <p>Coordinació visomotriu i satisfacció pel progressiu domini corporal, per l'adquisició d'habilitats i per les pròpies</p>	<p>regularitat de les experiències de la vida quotidiana.</p> <p>Les pròpies competències en relació a les activitats de la vida quotidiana.</p> <p>Acceptació de les pròpies possibilitats i limitacions en la realització de tasques.</p> <p>Normes que regulen la vida quotidiana. Planificació seqüencial de l'acció per resoldre tasques i presa de decisions adequades (planificació, desenvolupament i valoració dels resultats).</p> <p>Adquisició d'hàbits elementals d'organització, constància, atenció, iniciativa i esforç en la pròpia activitat, valorant el treball ben fet, propi i dels altres.</p> <p>Reconeixement i acceptació de l'error com a part del procés d'aprenentatge i esforç per vèncer les dificultats superables, planificant accions per a superar-les i comprovant els propis aprenentatges.</p> <p>Responsabilitat, participació i consens en les tasques de grup i en l'ús compartit d'espais i d'objectes, acceptant les normes que faciliten l'activitat dins l'escola i en la vida quotidiana i regulant progressivament el propi comportament.</p> <p>Habilitats per a la interacció i col·laboració amb els adults i amb els iguals, implicant-se de forma positiva en la resolució de conflictes. Actitud positiva per establir relacions d'afecte amb els adults i amb els iguals, acceptant críticament les seves propostes.</p> <p>Actitud d'ajuda, col·laboració i</p>	<p>sentiments, interessos i vivències i per ajudar-se en la regulació de la pròpia conducta i de la dels altres.</p> <p>- Participació, iniciativa i escolta activa en situacions habituals, reals i funcionals de comunicació, acomodant progressivament els enunciats als formats convencionals, als contextos i als interlocutors, amb interès i iniciativa per enriquir les pròpies produccions orals.</p> <p>Comprensió de les intencions comunicatives dels adults i d'altres infants en situacions de la vida quotidiana</p> <p>- Actitud d'escolta i respecte cap els altres en diàlegs i converses col·lectives, utilitzant adequadament les normes i convencions socials que regulen l'intercanvi lingüístic: torn de paraula, escolta amb atenció i respecte, to de veu, fórmules de cortesia... i amb una actitud positiva envers la comprensió i producció de missatges en llengua catalana, pròpia de les Illes Balears.</p> <p>- Atenció i interès envers els textos i narracions orals de tradició cultural (poesies, embarbussaments, endevinalles...) i pels missatges i relats orals produïts per mitjans audiovisuals.</p> <p>Bloc 4. Llenguatge corporal</p> <p>- Descobriments i experimentació de gestos i moviments com a recursos corporals per a l'expressió i la comunicació de sentiments, emocions, estats d'ànim i necessitats,</p>
---	--	--

<p>descobertes i conquestes.</p> <p>Control postural: el cos i el moviment.</p> <p>Progressiu control del to, de l'equilibri i de la respiració i adaptació del to i de la postura a les característiques de l'objecte, de l'altre, de l'acció i de la situació.</p> <p>Exploració i presa de consciència de les pròpies possibilitats i limitacions perceptives, motrius i expressives, mostrant confiança en les pròpies possibilitats d'acció. Simulació de rols diferenciats i d'estats d'ànim diversos en situacions de joc. Iniciativa en l'acció i en els nous aprenentatges, mantenint una actitud de superació de les dificultats.</p> <p>Valoració i respecte per les possibilitats i limitacions perceptives, motrius i expressives dels altres.</p>	<p>cooperació, coordinant els propis interessos amb els dels altres i manifestant les pròpies preferències, vivències i opinions de forma respectuosa enfront dels altres.</p> <p>Bloc 3. Cultura i vida en societat</p> <p>Establiment i valoració de vincles de relació interpersonal amb els membres dels grups socials als qual pertany, mostrant interès i disposició favorable per establir relacions respectuoses, afectives i recíproques amb nins i nines d'altres cultures, en condicions d'igualtat i amb una actitud d'acceptació de les diferències.</p> <p>Realització progressivament autònoma de tasques i rutines familiars i escolars habituals i la seva anticipació, amb igualtat de rols i mostrant interès per participar en la vida familiar i escolar i per assumir petites responsabilitats i complir-les, amb actituds d'afecte, iniciativa, disponibilitat i col·laboració.</p> <p>Acceptació, respecte i incorporació progressiva de les pautes de comportament que regeixen la convivència, utilitzant-les de forma contextualitzada.</p> <p>Discriminació de comportaments i actituds adequats o inadequats en els diversos grups als quals pertany i disposició per compartir i per resoldre conflictes quotidians a través del diàleg de forma progressivament autònoma, atenent especialment a la relació equilibrada entre nins i nines i defensant els propis drets i opinions amb actitud progressiva de respecte</p>	<p>mostrant confiança en les pròpies possibilitats expressives.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Utilització de les possibilitats motrius del propi cos en relació a l'espai i el temps amb intenció comunicativa i mostrant-hi gust i interès. - Representació espontània de personatges, fets i situacions en jocs simbòlics, individuals i compartits. <p>Participació en activitats de dramatització, danses, joc simbòlic i altres jocs d'expressió corporal (jocs individuals i compartits, joc lliure i joc reglat).</p>
---	---	---

	cap a les opinions diferents.	
--	-------------------------------	--

3.5. Metodologia.

Les sessions que es presenten a continuació, són l'aplicació pràctica del meu treball final de grau. Són unes sessions on es presenten una sèrie d'activitats guiades i proposades per mi mateixa sempre tenint en compte que el més important es el respecte caps a la individualitat dels infants, el principi fonamental del joc, motivant als infants i deixant que cadascun d'ells deixi que la seva creativitat flueixi a l'hora de realitzar les activitats de les dues sessions: la sessió del circ i la sessió del teatre d'ombres.

En tot moment, he intentat dur a terme una metodologia activa on els infants siguin els protagonistes i pugui descobrir per ells mateixos la màgia i la motivació que els hi suposa les activitats que els hi he proposat. A més també, he intentat aconseguir que hi hagués un aprenentatge significatiu, és a dir tenir el compte els coneixements previs dels infants sobre el que s'ha treballat i quins coneixements tenen després de cada sessió.

Referent a l'organització de les sessions pràctiques, m'agradaria destacar que utilitzat la forma en que Jennifer Silvente (2011) diu que s'han de dividir les sessions de teatre, segons ella aquestes sessions s'han de separar en cinc fases: fases de benvinguda, fase inicial o de cohesió de grup, fase d'expressió, fase de relaxació i fase de reflexió.

Pel que fa a la ràtio de mestres alhora de realitzar les sessions, hi havia la mestra tutora del grup aula que observava i realitzava fotografies així com també cridava l'atenció als infants en algun moment de desgavell i jo mateixa que era l'encarregada de dirigir l'activitat, motivar als infants i crear un ambient divertit perquè ells gaudeixin.

3.6. Sessions.

Sessió 1: Sessió del circ.

La sessió del circ és la primera aplicació pràctica del meu treball. Aquesta sessió va encaminada a introduir el Teatre del Mim en els infants. La sessió va ser realitzada el divendres 15 de maig al CEIP Mestre Guillem Galmés amb els nins i nines del tercer curs del segon cicle d'Educació Infantil (5 anys). La sessió que es presenta a continuació, té una durada de cinquanta minuts on he intentat introduir de la millor manera possible el teatre de mim a partir del principi fonamental del joc i sobretot amb respecte cap als infants deixant que la seva creativitat flueixi. El material que s'utilitzarà en aquesta sessió és el següent; mirall, maquillatge, piques, cercles, pilotes, cordes, un banc, tres caixes de ferro de galetes, bosseta amb paperets per l'activitat d'estàtues d'animals, papers plastificats per l'activitat del circ.

Fase de benvinguda.

Assemblea inicial. Durada: 3-4 min aproximadament.

La sessió comença amb una presentació de jo com a mestre cap als nins i nines, era la primera vegada que havia estat a l'aula amb aquest infants i encara no hem coneixien tot i què m'havien vist pel centre ja que havia anat a observar tres sessions.

Seguidament, he explicat que és el que faria he introduït el teatre del mim explicant-los que aquest és un tipus de teatre on els actors i actrius que el realitzen no poden parlar i tan sols utilitzen els gestos i els moviments del cos per entretenir i fer riure a la gent.

També, he descrit com duen normalment la cara pintada: cara blanca, ulls negres i llavis vermells. A continuació, els hi he demanat si els hi agradaria aprendre a fer teatre de mim i si els hi semblava que seria fàcil o difícil. Tots els infants han dit que si que volien a fer teatre de mim, la majoria creien que seria difícil fer-ho ja que una de les normes principals és estar sense parlar i per ells això és una cosa molt difícil ja que alguns s'han considerat molt xerradors.

Fase inicial o de cohesió de grup.

Joc de les estàtues. Durada: 7 min aproximadament.

Per començar a introduir el teatre de mim, els hi he explicat que jugaríem al joc de les estàtues, ja que els actors i actrius que fan aquest tipus de teatre a vegades també hi juguen per assetjar. Com que acabaven d'entrar del pati i estaven una mica nerviosos he començat el joc dient-lis que s'imaginessin que estaven dintre del llit dormint. Al principi, la primera directriu que els hi he dit es que només es despertaven les nines fent badalls, s'anaven a berenar i com que tenien moltes ganes de jugar anaven a despertar els nins. Seguidament, els hi he indicat que havien de caminar de puntetes i en un moment inesperat he dit que s'havien de posar estàtues tan sols els infants que portaven sandàlies. A continuació, la resta havia de córrer un animal, estàtues imitant un animal, caminar a càmera lenta, caminar com les moneies, estàtues divertides, botam com els cangur, ens posam en parelles i fem una estàtua i tornam caminants com a robots al cercle.

Joc del mirall.

Durada: 7 min aproximadament.

Després de la realització del joc de les estàtues i quan els infants s'han tornat posar al centre de l'assemblea he explicat als infants que els homes i les dones que fan teatre de mim també assagen davant un mirall. He tret un mirall petit i he demanat als infants que fessin gestos amb la cara davant el mirall imaginant-se que estaven assajant per una funció molt important. Els infants s'han passat el mirall i com què he vist que s'ho han passat molt bé he demanat si algú volia sortir enmig del centre per fer riure als companys, alguns valents s'han animat i els altres hem rigut i ens ho hem passat molt bé.

Seguidament, com que no teníem mirall gran i no podíem veure els gestos de la resta de parts dels cos. Per aquest motiu, els hi he proposat es posar-se per parelles i un fer de mirall i l'altre d'actor, l'infant que feia de mirall havia d'imitar al que feia d'actor i després al cap d'una estona s'intercanviaven els rols.

Fase d'expressió.

Joc d'endevinar l'animal que imita el company o la companya.

Durada: 15 min aproximadament

Per seguir amb l'aprenentatge del teatre del mim, vaig proposar als infants una activitat amb més dificultat que les dues anteriors. Aquesta activitat consisteix en que un alumne/a ha de fer mímica imitant a un animal davant el seus companys utilitzant els gestos de cos i sense parlar, per altra banda els altres alumnes han d'esbrinar quin és l'animal que el seu company o companya ha imitat. Per evitar que hi hagués discussions entre els infants alhora d'escollir l'animal que volien vaig enrotllar els paperets i els vaig fermar amb un fil de llana, els vaig posar dintre d'una bossa de tela. D'aquesta manera, els infants trien un paperet sense saber el que hi ha dintre, de la mateixa manera també s'incentiva la motivació dels infants ja que és un element sorpresa. Abans de començar el joc vaig recordar que podien utilitzar les postures apreses a les sessions de ioga i que era molt important una norma: estar callats.

Els animals que havien d'imitar són els següents: mono, elefant, cocodril, granota, lleó, tigre, cargol, pingüí., ocell, conill, serp, ca, moix, cangur, cranc, peix, girafa, papallona, ovella, porc, vaca, gall, cuc, cabra, lloro

El circ ha arribat!

Com a darrera activitat s'ha proposat als infants fer la representació d'un circ. El circ, és un element que motiva molt els infants, és divertit i ajuda a crear. Al principi de l'activitat, vaig demanar als infants: Heu anat mai al circ? Quins són els personatges o animals que ens podem trobar a un circ?. Seguidament, vaig repartir els rols a través d'un paperets, per evitar que hi hagués baralles per escollir els rols a desenvolupar. A més intentant que cadascun dels rols té el paper repetit dues o tres vegades així intentam que els infants més desinhibits no estiguin tant avergonyits i puguin participar juntament amb un company o companya que tal vegada li reforci la seva creativitat i ganes de participar a l'activitat. A continuació, vaig començar a maquillar als infants segons els personatge o animal que li havia tocat. Seguidament, vam anar a l'aula de psicomotricitat, i amb diferents materials vam practicar els diferents rols del circ; el domador (amb cercles i corda), el trapezista (damunt el banc), el malabarista (amb pilotes), forçut (piques)...

Quan ja havíem practicat durant una bona estona cadascun dels rols, vam practicar un ordre per crear la nostra representació. En tenir-ho tot ben clar, posam música de circ i posam en pràctica tot el que s'ha après durant la sessió.

Fase de relaxació.

Relaxació amb titelles. Durada: 5 min aproximadament.

Després de totes les activitats necessàries, era imprescindible la tornada a la calma amb una mica de descans. Per fer participar als infants a l'activitat, vaig demanar l'ajuda de tres voluntaris un d'ells va ser n'Andreu que aquell dia era l'encarregat del la classe, l'altre va ser n'Ada que s'havia portat molt bé durant tota la sessió i entre els dos van decidir que el tercer company que els havia d'ajudar a fer els massatges als seus companys era en Toni.

Per fer el massatge vaig donar a cadascun dels voluntaris una titella; n'Andreu utilitzar el mussol, n'Ada la serp i en Toni la tortuga. La resta d'infants es trobaven situats al terra i els tres voluntaris els hi anaven fent massatges sempre mantenint el silenci i la tranquil·litat.

Fase de reflexió.

Durada: 3-4 min aproximadament.

Per acomiadar-me dels infants i acabar la sessió ens vam tornar posar en assemblea i vaig demanar als infants. Quines coses els hi havia agradat més? Quins jocs els hi agradaria haver fet? Us ha semblat fàcil o difícils el teatre de mim?... A partir d'aquestes preguntes, cada infant va donar la seva opinió sobre la sessió. Tots els alumnes van destacar que els hi havia agradat molt la sessió, em va sorprendre molt que responguessin "m'ha agradat tot", "no m'ha agradat, m'ha encantat"...

La veritat que per jo aquest fet va ser una satisfacció molt gran. Em va donar força per seguir aquest camí que sempre he desitjat ser mestra d'educació infantil i em va reconfortar tenir aquestes paraules de recompensa cap a la tasca que havia realitzat.

Sessió 2: Sessió teatre d'ombres

La sessió que es presenta a continuació, és la segona aplicació pràctica del meu projecte. Aquesta sessió va encaminada a introduir el Teatre d'ombres en els infants. La sessió va ser

realitzada el divendres 22 al CEIP Mestre Guillem Galmés amb els nins i nines del tercer curs del segon cicle d'Educació Infantil (5 anys). La sessió que es presenta a continuació, té una durada de cinquanta minuts. En aquesta sessió es pot veure com he intentat introduir el teatre d'ombres adaptat a l'edat dels infants tenint en compte sempre que ells són els protagonistes actius de l'aprenentatge i que he deixat que ells s'expressin lliurement. El material que s'utilitzarà és el següent: pantalla, dos llums, maquillatge de cara, gomets, pilotes.

Fase de benvinguda.

Assemblea inicial. Durada: 5 min aproximadament

La sessió va començar amb una pregunta que es va realitzar als infants: Quin teatre creieu que farem avui?. Tenint en compte que la sala de professors on es va realitzar la sessió estava a les fosques, hi havia una pantalla i darrera la pantalla hi havia dos llums. Els infants van començar i van donar diferents respostes; alguns infants van dir que era un teatre per dormir, altres un teatre a les fosques. Però en Francesc del primer grup i na Clàudia del segon van ser els qui van endevinar de quin teatre es tractava: el teatre d'ombres.

A partir d'aquell moment, vaig explicar als infants un conte que explicava els orígens del teatre d'ombres i vaig demanar als infants si volien aprendre a fer teatre d'ombres al que ells van respondre amb un sí i que tenien moltes ganes.

Fase inicial o de cohesió de grup.

Joc dels paquets: 7 min aproximadament.

Abans de començar amb les activitats del teatre d'ombres, vam realitzar el joc dels paquets ja que els infants havien vingut del pati i estaven una mica nerviosos. El joc del paquet consisteix en anar caminant o corrent per l'aula i quan es diu paquets de dos (per exemple) els infants s'han d'ajuntar i han de fer un paquet de dos infants. Les directrius que vaig donar als infants van ser diferents; paquets de dos, de quatre, de sis, de tota la classe, paquets de infants que porten jersei blau, jersei blanc, jersei vermell...

Penso, que aquests tipus de jocs afavoreixen el treball en grup i ajuden a tranquil·litzar als infants, a més de ser necessaris per motivar als infants i introduir noves activitats.

Fase d'expressió.

Teatre d'ombres amb les mans: 12 min aproximadament

En rotllana, he començat a introduir el teatre d'ombres amb les mans. He ensenyat als infants diferents figures fàcils que es poden fer amb les mans. Primer les hem realitzat tots junts a la rotllana i després els més valents ho han fet darrera de la pantalla.

Ha estat una activitat que al principi ha costat una mica, però els infants no han perdut les ganes d'aprendre i al final ho han aconseguit i els resultats han estat molt bons.

Teatre d'ombres amb tot el cos. Durada: 20 min aproximadament

Aquesta activitat consistia en sortir darrera de la pantalla i realitzar moviments amb el cos per entretenir a la resta de companys que feia de públic. El fet de ja haver treballat les figures amb les mans a l'activitat anterior ha ajudat als infants a desenvolupar-se millor. He proposat als infants de sortir d'un en un o d'en dos en dos, però tots han decidits que volien fer el teatre d'ombres acompanyats. Hi ha hagut gran varietat d'ombres i maneres de moure's tantes com alumnes que hi ha a l'aula; infants que ballaven, altres que representaven esports, infants que feien figures d'animals, infants més tímids a qui se'ls havia de motivar i donar idees de com actuar, alumnes més actius que no els hi ha bastat una vegada i han volgut repetir... Ha estat una experiència molt enriquidora tant per jo com a mestra com per ells com alumnes, els infants que feien de públic intentaven esbrinar el que feien els seus companys i també jugaven a esbrinar el nom el company: el de la dreta és n'Andreu i el de l'esquerra en Toni, en Joan du els cabells pinxo, na Cristina és més alta que na Gemma... La veritat és que moltes vegades han encertat les figures que feien els seus infants i suposo que és perquè els infants de cinc anys són uns grans artistes i ho fan molt bé.

Fase de relaxació.

Relaxació amb pilotes. Durada: 5 min aproximadament.

Després d'aquestes activitats d'aprofundiment en el teatre d'ombres, era el moment de la tornada a la calma i relaxar-nos. Per aquest motiu, vaig decidir proposar una nova manera de fer massatges amb un material que ells coneixen ja que normalment i juguen dia a dia. Aquest

material són les pilotes petites, un material que dia a dia té un sentit lúdic però que durant la sessió va servir als infants per relaxar-se. A l'hora de realitzar la relaxació vaig demanar als infants que es possessin en parelles.

Fase de reflexió.

Durada: 7 min aproximadament.

Era el moment d'acomiar-me i acabar la sessió. Vaig expressar la meva alegria per haver tingut la gran oportunitat per poder haver realitzat aquestes dues sessions de teatre i expressió corporal amb ells. Per aquest motiu, els hi he donat a tots i cadascun dels participants un gomet i els hi he pintat la cara amb el personatge de circ que ells volien.

A continuació, he demanat als infants que si volien dir alguna cosa sobre la sessió que s'havia realitzat. Per fer més fàcil la conversa he demanat: Us ha agradat fer teatre d'ombres, Quina activitat us ha agradat més?. Les seves respostes han diverses, tot i que totes positives; "m'ha agradat fer teatre d'ombres", "m'ha agradat quan fèiem el massatge", "m'ha agradat quan tots junts hem jugat al joc dels paquets", "m'ha agradat tot", "tot, tot i tot", "m'ha encantat"...

Per concloure m'agradaria destacar que aquesta sessió m'ha ajudat a créixer com a mestra i també de manera personal. El fet de no haver fet mai teatre d'ombres em feia sentir angoixa, ja que no sabia si es veurien les ombres, si els infants ho entendrien... Al final, el resultat ha estat extraordinari i la experiència ha estat molt positiva.

3.7. Instruments d'observació.

Per documentar el procés d'avaluació, vaig utilitzar com a instruments d'observació, les següents graelles. A més, també vaig fer fotografies i vídeos per poder tornar observar amb més precisions algunes accions que es van dur a terme durant les seccions.

Nom de l'alumne					
Grup:		Data:			
	Sempre	Normalment	A vegades	Quasi Mai	Mai
Es diverteix amb les activitats realitzades.					

Mostra interès per les activitats proposades.					
Es relaciona amb els seus companys.					
Realitza el treball en equip.					
Atén a les explicacions.					
S'expressa amb el cos.					
Realitza els moviments amb naturalitat.					
Respecta les característiques, qualitats i opinions de la resta de companys.					
Respecta el torn de paraula.					
Observacions i altres aspectes					

Taula d'autoavaluació del mestre/a:			
Aspectes a avaluar	Sessió circ	Sessió teatre d'ombres	Observacions
S'han complert els objectius proposats			
La metodologia ha estat l'adequada			
La temporalització de les activitats ha estat suficient.			
Les activitats s'adequaven a l'edat dels infants			

3.8.Avaluació.

Per dur a terme l'avaluació de les sessions realitzades al CEIP Mestre Guillem Galmés, he realitzat una triple avaluació; una avaluació per l'alumnat, una avaluació que he realitzat a partir dels comentaris de les mestres tutores sobre la meva actuació i una autoavaluació sobre la meva actuació com a mestra.

En primer lloc, analitzaré els resultats obtinguts en les taules d'observació dels alumnes. Cal destacar que tots els infants es van divertir amb les activitats i mostrar interès per les activitats que se'ls i proposaven tot i que al principi i va haver alguns alumnes que es mostraven reaccis però que després durant la realització de l'activitat i durant la fase de reflexió van mostrar que els hi havia agradat molt realitzar les sessions de teatre d'ombres i teatre de mim. També he pogut observat que hi ha infants més tímids a qui els hi costa més expressar-se a través del cos

i que necessitaven una empenta per part meva o ser motivats per algun company. A més, també he pogut apreciar que entre els infants hi ha un respecte cap a la resta de companys, respecten que dintre del grup classe hi ha infants diferents, alguns més creatius, altres més parladors i amb diversitat d'opinions. Penso que aquest aspecte, forma part de la feina que han realitzat les seves tutores dintre de l'aula. Igualment, també he pogut valorar com se'ls inculca als infants al respecte del torn de paraula i escoltar les explicacions de la mestra, aquest fet m'ha ajudat positivament a l'hora de realitzar les sessions. Tot i que sempre hi ha excepcions dintre del grup, cal a dir que en definitiva són uns grups excepcionals amb els quals ha estat un plaer treballar ja que en tot moment han atès a les meves explicacions i han treballat motivats en equip .

En segon lloc, comentaré l'autoavaluació sobre la meva tasca com a mestra en aquestes dues sessions pràctiques del meu projecte, a partir dels comentaris de les mestres i de les graelles d'observació. Abans de realitzar aquestes sessions, em trobava amb més seguretat, que quan vaig començar les pràctiques acadèmiques, tot i que hi tenia certs nervis ja que no havia pogut observar cap sessió amb aquestes dues classes i no sabia quines eren les característiques dels grups. A més, també he notat que he augmentat la creativitat (aquest fet també l'he reafirmat quan les mestre m'han comentat que trobaven que aquestes activitats eren creatives i el hi havia donat idees per aplicar a l'aula) i l'agilitat a l'hora de dur un grup-classe, em sento més escoltada i respectada, i tinc més seguretat i m'expresso millor quan explico les activitats. També sent que un dels aspectes que em faltava durant les meves pràctiques, la falta d'autoritat, també l'he sabut vèncer i això em fa augmentar la meva autoestima, em sento amb ganes d'emprendre noves activitats i de començar a ser una mestra competent en tots els aspectes.

Pel que fa a l'organització de les sessions, amb les dues sessions s'han complit els objectius i continguts proposats i la metodologia ha estat l'adequada ja que com he dit anteriorment era una metodologia participativa on els infants eren els protagonistes de les activitats. Això ha motivat als infants hi ha sorgit una reciprocitat entre els infants i la meva funció com a mestra que m'aportava seguretat i més ganes o motivació per proposar les activitats i en algun moment participar amb ells del procés d'aprenentatge.

Una de les coses que ha estat un punt feble per mi ha estat la temporalització de les activitats. Durant la primera sessió, vaig haver de reduir el temps d'algunes activitats per poder-ne realitzar-ne d'altres ja que quan vaig programar les activitats pensava que el temps seria suficient, però no ho vaig ser així hi ho vaig canviar de manera improvisada. Aquest petit

imprevist es va desencadenar amb nerviosisme que vaig poder gestionar de la millor manera possible; pensant en positiu, que tot aniria bé. Al final, es van poder realitzar totes les activitats de la sessió que havia proposat i em vaig sentir satisfeta.

Durant la segona sessió, vaig gestionar millor al temps però hi va haver una activitat que potser no era del tot adequada a l'edat del grup classe, sinó que era més adequada per primer de primària. Quan vaig veure que als infants els hi costava una mica vaig proposar ajudar-los i vaig reduir el temps de l'activitat perquè no es frustrassin.

En definitiva, crec que la avaluació de les dues sessions és molt positiva en quasi tots els aspectes, tot i que hi ha errors que s'han de polir i que a partir de la experiència podré superar.

4. Conclusió i Discussió.

Per finalitzar el meu treball de final de grau, sobre l'expressió corporal i el teatre he trobat necessari establir una sèrie de conclusions tenint en compte els resultats obtinguts.

En primer lloc, m'agradaria destacar que gràcies a aquest treball he recopilat informació i he descobert una nova manera d'aplicació pràctica que pot ser innovadora. Com diu i teoria especialment Patricia Stokoe, l'expressió corporal, disciplina que ella mateixa va elaborar té múltiples beneficis en el desenvolupament integral dels infants. Per altra banda, Isabel Tejerina, estudiosa de la dramatització i teatre infantil, també afirma que la dramatització és un recurs educatiu que un caràcter globalitzador i que també beneficia als infants en tots els aspectes del seu desenvolupament. A més segons la teoria, tampoc hem d'oblidar que hem de tenir en com el principi fonamental del joc per treballar els infants ja que si els hi plantetjam els aprenentatge com un joc és més fàcil per ells assumir-ho.

Aquesta informació l'he pogut contrastar amb l'aplicació pràctica i segons he pogut observar tant l'expressió corporal com el teatre beneficien als infants en tots els seus aspectes; ajuden a millora les seves habilitats socials, treballar en grup, aconseguir un major domini del seu propi cos, ser creatius, perdre la vergonya i augmentar la confiança en un mateix... Per altra banda, cal a dir que també he posat a la pràctica el principi fonamental de joc per plantejar les sessions dutes a terme al centre educatiu i m'ha funcionat de manera molt satisfactòria. Per acabar, també cal destacar que és cert que la dramatització té un caràcter globalitzador i que es poden treballar múltiples aspectes amb aquest recurs educatiu; podem treballar la foscor i

la llum en el teatre d'ombres, la música en l'activitat del circ, els moviments del cos sense utilitzar les veu en el teatre de mim.

Per tant, podem reafirmar el que diu la teoria i utilitzar l'expressió corporal i el teatre en el segon cicle d'educació infantil dintre de les aules com una nova manera de treballar continguts de les diferents àrees curriculars, un aprenentatge vivencial on els alumnes siguin els protagonistes i gaudeixin del que fan i es sentin lliures per ser creatius i actuar segons la seva personalitat sense tenir judicis de valor.

Pel que fa a les sessions d'observació que realitzar al centre he pogut comprovar que hi ha diferents maneres de treballar l'expressió corporal a les aules.

El ioga, ajuda a establir una connexió que ajuda a la relaxació i concentració a l'hora de realitat el moviments dels propi cos, amb les "asanas" els infants aprenen a concretar els moviments dels seu cos per crear postures típiques del ioga. Per tant podem dir que el ioga ajuda a establir un domini del propi cos amb major precisió i en un ambient relaxat.

Les sessions de Music Together ,són una altra manera de treballar l'expressió corporal a les aules, l'element fonamental d'aquest programa és l'educació musical, a partir del propi cos i d'objectes quotidians els infants coneixen una nova manera de fer música diferent. Aquestes sessions són molt beneficioses pels infants ja què treballen el llenguatge musical, el llenguatge corporal i artístic així com també un idioma estranger, ja que les sessions de Music Together es fan en anglès.

La psicomotricitat, és l'activitat fonamental per treballar l'expressió corporal. Durant les sessions de psicomotricitat, els infants gaudeixen jugant i descobrint les possibilitats dels seus propis moviments, tan sigui de forma dirigida com en forma de joc lliure. Per tant, podem dir que la psicomotricitat sempre vinculada a l'Educació Infantil sigui una bona manera de treballar l'expressió corporal a les aules d'infantil.

Tot i què he pogut observar diferents maneres de treballar l'expressió corporal a les aules no he pogut observar cap sessió relacionada amb el teatre. M'agradaria destacar que durant els meus estudis, vaig poder observar una sessió de teatre en un centre educatiu públic, el tipus de teatre que vaig observar es un teatre dirigit on la mestra assignada a cada mestre un rols i els i feia repetir un guió. Aquest teatre que vaig observar, és molt diferent a la informació que jo he recopilat per dur a terme el meu TFG; la majoria d'autors recomanen que s'ha de treballar el

teatre deixant que l'infant sigui lliure i gaudeixi del seu aprenentatge basat amb les experiències que li dona el seu entorn.

Pel que fa a la part pràctica, aquesta ha suposat un gran positivitat respecte a la meva funció com a mestra d'Educació Infantil. En primer lloc, perquè com ja havien fet anteriorment les pràctiques acadèmiques, les sessions realitzades al centre educatiu a reafirmat la meva vocació i les ganes de treballar en el món de la infància. En segon lloc, perquè també ha suposat una gran experiència per poder aplicar els coneixements teòrics sobre l'expressió corporal i el teatre que he recopilat durant aquests darrers mesos. Com ja he dit abans, el fet de realitzar sessions pràctiques m'ha motivat més a realitzar el present treball, he gaudit amb la posada en pràctica tot i que han sorgit una sèrie de limitacions. Cal a dir que m'hagués agradat tenir més temps per realitzar més present, si hagués fet aquest treball de final de grau durant les pràctiques acadèmiques ho hagués pogut proposar com a proposta de millora pel centre hi ho hauria aplicat a totes les edats del segon cicle d'Educació Infantil.

Per finalitzar i com a propostes de futur, crec que sempre que pugui quan estigui dintre el món educatiu, intentaré aplicar el que aquest treball reflexa; és a dir, l'expressió corporal i el teatre dintre de les aules, ja que he pogut confirmar que aquest és un recurs ideal i imprescindible pel desenvolupament integral dels infants.

5. Referències bibliogràfiques

Llibres

De Andrés Rubio, M.N. (1993): *La expresión corporal en el segundo ciclo de Educación Infantil*. AMARÚ EDICIONES.

Renoult Noëlle & Bernard y Vialaret C. (1994): *Dramatización infantil. Expresarse a través del teatro*. Narcea , S.A. EDICIONES, MADRID.

Stokoe, P y Harf, R. (1996) *La expresión corporal en el jardín de infantes; Cómo soy y cómo era*. Edit. Paidós, Argentina

Stokoe, P & Schächter, A. (1999) *La expresión corporal*. Edit. Paidós, Argentina

Tejerina, I. (1994). *Dramatización y teatro infantil. Dimensiones psicopedagógicas y expresivas*. Siglo veintiuno de España, Editores, S.A.

Articles.

Agudo I, *El juego en el área de la Expresión Corporal*. Revista interuniversitaria de formación del profesorado, ISSN 0213-8646, Nº 7, 1990 (Ejemplar dedicado a: Educación medio ambiental), págs. 101-111

Arguedas C, *La expresión corporal y la transversalidad como un eje metodológico construido a partir de la expresión artística*. Educación 2004, 28 (1)

Núñez L y Navarro M.R. *Dramatización y educación: aspectos teóricos*. Teoría de la educación, EmásF: Revista Digital de Educación Física ISSN 1130-3743, Nº 19, 2007, págs. 225-252

Pallarés C, López V.M., Bermejo A. *Teatro de sombras, diseño y puesta en práctica de una unidad didáctica en educación infantil*. La Peonza: Revista de Educación Física para la paz, ISSN-e 1885-124X, Nº. 9, 2014, págs. 63-71

Pérez R, Haro M., Fuentes A. *El mimo como recurso en expresión corporal a nivel educativo y recreativo* EmásF: Revista digital de educación física, ISSN 1989-8304, Nº. 14, 2012, págs. 27-38

Rolando E, *El movimiento en la vida cotidiana, el valor de la experiencia corporal* Lecturas: Educación física y deportes, ISSN-e 1514-3465, Nº. 72, 2004. Recuperado de <http://www.efdeportes.com/efd72/corporal.htm>

Ruano K, Udías C y Asensio E, *Taller de expresión corporal sobre las calidades de movimiento*. EmásF: revista digital de educación física, ISSN 1989-8304, Nº. 14, 2012, págs. 92-105. 2012

Vacas C, *Importancia del teatro en la escuela*. Revista digital; Innovación y experiencias educativas. ISSN 1988-6047, DEP. LEGAL: GR2922/2007. Nº16- MARZO DE 2009.

Webgrafia

Expresión corporal y habilidades comunicativas. [Data de consulta: 2 de març de 2015]

http://www.psicologia-online.com/articulos/2007/expresion_corporal.shtml

Veure, pensar i sentir: Expressió corporal i teatre. [Data de consulta: 2 de març de 2015]

<http://veurepensarisentir.blogspot.com.es/p/expressio-corporal-i-teatre.html>

Expressió corporal a l'Educació Infantil: Expressió corporal i el desenvolupament [Data de consulta: 2 de març de 2015]

<http://educaciocorporaltei.blogspot.com.es/p/expressió-corporal-i-el-desenvolupament.html>

PROJECTES (cat) | Impactat [Data de consulta: 30 d'abril de 2015]

<http://impactat.org/projectes-cat>

ANNEX.

IOGA

MUSIC TOGETHER.

PSICOMOTRICITAT

SESSIÓ TEATRE DEL MIM

SESSIÓ TEATRE D'OMBRES

Taules d'observació

Nom de l'alumne: Andreu					
Grup: 5 anys A		Data: 15/05/15			
	Sempre	Normalment	A vegades	Quasi Mai	Mai
Es diverteix amb les activitats realitzades.		X			
Mostra interès per les activitats proposades.			X		
Es relaciona amb els seus companys.	X				
Realitza el treball en equip.	X				
Atén a les explicacions.			X		
S'expressa amb el cos.		X			
Realitza els moviments amb naturalitat.		X			
Respecta les característiques, qualitats i opinions de la resta de companys.			X		
Respecta el torn de paraula.			X		
Observacions i altres aspectes	N'Andreu interromp durant les explicacions i contradiu a la mestra tot i que després realitza les activitats amb entusiasme i n'obté bons resultats.				

Nom de l'alumne: Cristina					
Grup: 5 anys B		Data: 22/04/15			
	Sempre	Normalment	A vegades	Quasi Mai	Mai
Es diverteix amb les activitats realitzades.	X				
Mostra interès per les activitats proposades.	X				
Es relaciona amb els seus companys.			X		
Realitza el treball en equip.			X		
Atén a les explicacions.		X			
S'expressa amb el cos.		X			
Realitza els moviments amb naturalitat.	X				
Respecta les característiques, qualitats i opinions de la resta de companys.	X				
Respecta el torn de paraula.	X				
Observacions i altres aspectes	Na Cristina és un alumna excel·lent, tot i que sovint se l'ha d'animar perquè realitzi les activitats amb més entusiasme, ja que és una nina molt tímida.				

Nom de l'alumne: Joan					
Grup: 5 anys B		Data: 22/04/15			
	Sempre	Normalment	A vegades	Quasi Mai	Mai
Es diverteix amb les activitats realitzades.		X			
Mostra interès per les activitats proposades.	X				

Es relaciona amb els seus companys.				X	
Realitza el treball en equip.			X		
Atén a les explicacions.	X				
S'expressa amb el cos.			X		
Realitza els moviments amb naturalitat.			X		
Respecta les característiques, qualitats i opinions de la resta de companys.	X				
Respecta el torn de paraula.	X				
Observacions i altres aspectes	En Joan és un alumne al que li falta relacionar-se més amb els altres.				